

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Μεγαλοπρεπής, ἐπιβλητικὴ καὶ ὑπερήφανος ὑψώνεται ἡ βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ Μεγίστη Μονὴ τοῦ Βατοπαιδίου, ὥστε τὸ οἰκοδομικὸν αὐτῆς συγκρότημα νὰ ἐντυπωσιάζῃ τὸν προσκυνητὴν τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ δρᾶσις, εἰς ἔργα πνευματικῆς ἀμίλλης, τῶν ἐπὶ δέκα αἰώνας ἐν αὐτῇ ἐφησυχασάντων πατέρων. Συμφώνως μὲ τὴν ἐπικρατεστέραν περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς παράδοσιν, αὔτη ἰδρύθη τὸ 972 μ.Χ., ἐπομένως ἐφέτος συνεπληρώθη ἀκριβῶς μία χιλιετηρίς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως της. Ὁ δρόμος καὶ αἱ ἐπιδιώξεις τῶν ἐν αὐτῇ συνασκουμένων συνεχίζονται μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε ζωτικότητα, παρὰ τὰς κατὰ καιροὺς ἐπιδρομάς τῶν ἀλλοιοφύλων καὶ τὰς ἐρημώσεις αἱ ὄποιαι ἐπηκολούθησαν. Τοῦτο διότι τὸ "Ἀγιον Ὄρος ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τὰ ὄποια ἀπαιτοῦνται διὰ μίαν αὐτάρκη κοινωνικὴν κίνησιν καὶ ζωήν μόνον ἀπὸ πλευρᾶς ἐπανδρώσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κόσμου, λόγῳ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐν αὐτῷ τῶν γυναικῶν." Ενεκα τούτου κατὰ τὰς ήμέρας μας ἡ λειψανοδρία ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ πλέον δυσεπίλυτα προβλήματα οὐχὶ μόνον τῆς μονῆς Βατοπαιδίου, ἀλλὰ καὶ δολοκλήρου τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

Δὲν εἶναι παράδοξον ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἡ ίστορία τοῦ Ἀγίου Ὄρους οὔτε ἐν τῷ συνόλῳ οὔτε κατὰ μονὰς συνεγράφη μέχρι σήμερον. Βεβαίως κατὰ καιροὺς ἐγένοντο ἀξιέπαινοι προσπάθειαι ἐκ μέρους πολλῶν λογίων ἀνδρῶν καὶ συνεγράφησαν ἐκατοντάδες μονογραφιῶν περὶ τοῦ Ἀγίου Ὄρους καὶ τῶν ἐν αὐτῷ μονῶν, περιέχουσαι πλοῦτον ίστορικῶν εἰδήσεων καὶ παρατηρήσεων· ἀλλὰ πᾶσαι αὗται, ἐν συγκρίσει μὲ τὸ ὑπάρχον εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν μονῶν ίστορικὸν ὑλικόν, ἀποτελοῦν ἀπλὰ σχεδιάσματα. Εἶναι ἀναγκαῖον τῆς συγγραφῆς ίστορίας μιᾶς Μονῆς, ἡ ὄποια ἐξακολουθεῖ τὸν βίον ἐπὶ μίαν χιλιετηρίδα, νὰ προηγηθῇ διεξοδικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη τοῦ ἀρχείου αὐτῆς, ὥστε ὁ ίστορικὸς νὰ δύναται νὰ συγγράψῃ μὲ βεβαιότητα καὶ αὐθεντικότητα, ἀλλὰ καὶ πληρότητα. Εὐτυχῶς τελευταίως, χάρις εἰς τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης, συνεργεῖα ίστορικῶν ἐπιστημόνων, βυζαντινολόγων, ἀρχαιολόγων κ.λ., ἔρευνοῦν καὶ ἐκδίδουν τὸν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ίστορικὸν καὶ πνευματικὸν πλοῦτον, ὥστε ἐλπίζομεν ἐντὸς δλίγων ἐτῶν νὰ ὑπάρξουν αἱ προϋποθέσεις συγγραφῆς τῆς πολυκυμάντου ίστορίας τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

Τὸ μετὰ χεῖρας «Χρονικὸν» περὶ τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου, συγγραφὲν

ύπὸ τοῦ Ἱερομονάχου καὶ προηγουμένου αὐτῆς Θεοφίλου Βατοπαιιδινοῦ, περιέχει νέα στοιχεῖα δὲν ἔχει ὅμως ἐπιστημονικὰς ἀξιώσεις καὶ παρουσιάζει τὰς αὐτὰς ἀδυναμίας τῶν περισσοτέρων μέχρι τοῦδε συγγραφῶν τῆς ἴστορίας τῶν μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἡ δημοσίευσίς του ὅμως ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νὰ τιμήσῃ τὸν προσφάτως ἀποθανόντα ἄνδρα καὶ νὰ παρακινήσῃ καὶ ἄλλους ἐκ τῶν πατέρων εἰς τοιούτου εἴδους ἀξιέπαινα ἔργα.

Οἱ Ἱερομόναχος Θεόφιλος Βατοπαιιδινός, κατὰ κόσμον Χρῖστος Παπαευστρατίου, τοῦ Ἐνδρατάτου καὶ τῆς Σοφίας, ἐγεννήθη εἰς Πέργαμον τῆς Μ. Ἀσίας τὸ ἔτος 1904. Εἰς τὴν μονὴν Βατοπαιιδίου προσῆλθεν ὡς δόκιμος τὸ ἔτος 1923. Ἀφοῦ ἐπὶ ἐν ἔτος παρέμεινε πλησίον τοῦ Ἀλεξάνδρου Βατοπαιιδινοῦ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐκάρη μοναχός, καταστὰς πνευματικὸν τέκνον αὐτοῦ. Οἱ γέρων Ἀλέξανδρος ἵδων τὴν φιλομάθειαν τοῦ νεαροῦ Θεοφίλου ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Θεσσαλονίκην καὶ τὸν ἐνέγραψεν εἰς τὸ Γυμνάσιον. Οὗτος μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἐπέστρεψεν δριστικῶς εἰς τὴν μετάνοιάν του, πλησίον τοῦ πνευματικοῦ του πατρός.

Διῆλθεν ἄπαντα τὰ διακονήματα τοῦ μοναχοῦ μὲν ὑπακοὴν καὶ ὑπομονῆν, ἀναδειχθεὶς γνήσιον βατοπαιιδινὸν τέκνον. Ἐργατικός, ὑπάκουος, ἀνιδιοτέλης, ὑπερήφανος, προοδευτικός, ὑπεράνω οἰκονομικῶν συμφερόντων, φίλος τῶν γραμμάτων ἥγάπησε καὶ ἐβοήθησεν ὅσον ἡδύνατο τοὺς φορεῖς αὐτῶν. Ἀπὸ τοῦ 1945 προήχθη εἰς προϊστάμενον, ἐργασθεὶς μὲ ζῆλον καὶ ἀνιδιοτέλειαν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς μετανοίας του. Ἐπὶ ἔτη ἔχρημάτισεν ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς εἰς Καρυάς, ἀντιπροσωπεύσας αὐτὴν ἐπαξίως. Ἐγνώριζε καλύτερον παντὸς ἄλλου ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τὴν ἀξίαν τοῦ ἐν αὐτῷ διαφυλαττομένου θησαυροῦ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος. Πάντοτε ὡμίλει μὲ σεβασμὸν διὰ τὸν πλοῦτον τοῦτον καὶ κατηνάλωνε τὰς περισσοτέρας ὥρας του εἰς τὴν βιβλιοθήκην μελετῶν, καταγράφων καὶ περιγράφων τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς ἢ ξεναγῶν τοὺς πολυπληθεῖς ἐπισκέπτας. Ἡτο καλός ὄμιλητής καὶ ἡδύνατο νὰ συζητῇ μὲ εὐχέρειαν.

Συνεκέντρωσεν ἐκ τῶν πέριξ τῆς Μονῆς σκητῶν, κελλίων καὶ ἄλλων παραρτημάτων αὐτῆς πολλὰς εἰκόνας ἀρχαιολογικῆς ἀξίας καὶ ἄλλα κειμήλια, καταγράψας δὲ καὶ περιγράψας ταῦτα διεφύλαξε μὲ ἐπιμέλειαν. Παρὰ τὸ βεβαρυμένον τῆς ὑγείας του ἦτο πάντα πρόθυμος καὶ ὑπομονητικὸς προκειμένου νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἐπιστήμην. Θὰ ἀναφέρω μόνον ἐν δεῖγμα τῆς τοιαύτης ἀγάπης του.

Τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 1969 μετέβην εἰς τὴν Μονὴν Βατοπαιιδίου μετὰ συνεργείου φωτογραφήσεως τῶν κωδίκων τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἀποσταλλέντες ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν. Τὸ συνεργεῖον ἔχρειάσθη νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν Μονὴν πλέον τοῦ ἔτους, προκειμένου νὰ φωτογραφήσῃ τοὺς 1.750 καὶ πλέον κώδικας τῆς βιβλιοθήκης. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐδόθη εἰς ἐμὲ ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσω καλύτερον τὸν γέροντα

Θεόφιλον, ὅτε καὶ μοὶ ἐνεπιστεύθη πρὸς ἔκδοσιν τὴν μετὰ χεῖρας ἐργασίαν του. Κατὰ τὸν χρόνον παραμονῆς τοῦ συνεργείου ἐν τῇ Μονῇ ὁ γέρων Θεόφιλος, ὑπὸ τὸν καύσωνα τοῦ θέρους καὶ τὸ κρῦνον τοῦ χειμῶνος ἄνευ θερμάνσεως καὶ ὑπὸ τὸν μονότονον θόρυβον τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς καὶ τοῦ ἔξφυλλίσματος τῶν κωδίκων, ἐκάθητο ἐπὶ ἔξαρον τουλάχιστον καθημερινῶς ἐντὸς τῆς βιβλιοθήκης, συναγωνιζόμενος εἰς ἀντοχὴν τοὺς νεαροὺς τοῦ συνεργείου προκειμένου νὰ ἔξυπηρετήσῃ καὶ ὑποβοηθήσῃ εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν.

Μικρὸν δεῖγμα τῆς ἀγάπης τοῦ γέροντος Θεοφίλου πρὸς τὴν μετάνοιάν του καὶ τὰ γράμματα εἶναι καὶ ἡ μετὰ χεῖρας ἐργασία, τὴν ὁποίαν συνέγραψεν ὅσον ἥδυνατο μὲν ἐπιμέλειαν καὶ ἐφιλοδόξει νὰ ἐκδώσῃ ὑπὸ τύπον λευκώματος καὶ μάλιστα ἐγχρώμου. Ἐν αὐτῇ πλὴν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν διαλαμβάνονται καὶ νέα στοιχεῖα περὶ τῆς ἴστορίας τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου. Εἰδικῶτερον γίνεται λόγος περὶ τῆς Ἰδρύσεως τῆς Μονῆς, τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματος, τῶν βατοπαιδινῶν ἀγίων, τῶν σκητῶν καὶ τῶν κελλίων, τῶν μετοχίων, τῆς βιβλιοθήκης, τοῦ ἀρχείου, τῶν κειμηλίων, τῶν εἰκόνων καὶ ἀγίων λειψάνων, τοῦ καθολικοῦ καὶ τῶν παρεκκλησίων καὶ τέλος παρατίθεται πίναξ ἡγουμένων, δικαίων καὶ ἐπιτρόπων ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεως τῆς Μονῆς μέχρι σήμερον, ὡς καὶ πίναξ τῶν ἐπισημοτέρων ἐπισκεπτῶν τῆς Μονῆς ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐντεῦθεν.

Εἰς τὴν ἐργασίαν ἔδωκε τὸν τίτλον: «Δύο λέξεις ἐν γενικαῖς γραμμαῖς περὶ Ἀγίου Ὁρους καὶ δύο περὶ τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου». Μὴ διαθέτων ὅμως τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν τῆς δαπάνης καὶ μὴ ἀνταποκρινομένου τοῦ κειμένου διὰ τοιαύτην πολυδάπανον ἔκδοσιν, προσεπάθησα καὶ τελικῶς ἔπεισα τὸν γέροντα Θεόφιλον νὰ ἀφήσῃ εἰς ἐμὲ τὴν ἔκδοσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς δαπάνης ὑπὸ αὐτοῦ. Ἀτυχῶς ὅμως δὲν ἐπέζησεν οὗτος νὰ ὅδη δημοσιευμένον τὸ ἔργον του. Ἀφοῦ ἐπὶ 48 ἔτη προσέφερεν ἐπαξίως τὰς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν μετάνοιάν του, εἰς ἡλικίαν 67 ἔτῶν ἀτεβίωσε (τὴν 22.2.1971), κατόπιν ἀτυχήματος τὸ δόποιον εἶχε καθ' ὄδὸν μεταβαίνων ἐκ τῆς Μονῆς εἰς τὰς Καρυάς. Ἐπομένως ἡ ἐργασία αὕτη ἐκδίδεται λόγῳ εἰλημμένων ἡθικῶν ὑποχρεώσεων καὶ ὑπὸ τύπον μνημοσύνου διὰ τὸν γράψαντα. "Ἄς εἶναι αἰώνια ἡ μνήμη του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΣΤΟΓΙΟΓΛΟΥ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ο μοναχισμὸς ὡς τάξις θρησκευτικὴ ἔχει τὰς ρίζας του εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας. Οἱ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐνεφάνισαν αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ρωμαϊκῇ αὐτοκρατορίᾳ. Αἱ θρησκευτικαὶ ἔριδες, διαμάχαι καὶ ἀγῶνες ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἐγιγάντωσαν αὐτόν. Τὰ μέτρα τῶν Ἰσαύ-

ρων τοῦ Θ' αἰῶνος κατὰ τῶν εἰκονολατρῶν ἐφυγάδευσαν ἐκ τῆς Βασιλευούσης καὶ ἐκ τῶν πέριξ αὐτῆς πολλοὺς τῶν μοναχῶν, ὡρισμένοι τῶν ὁποίων μετώκησαν εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Ἀθω, ἥτις βραδύτερον μετωνομάσθη Ἀγιον Ὄρος. Ἐν ἀρχῇ συνεκεντρώθησαν δλιγάριθμοι, ἀργότερον συνηθροίσθησαν πολυάριθμοι, μέχρι σημείου νὰ ἀποσπάσουν τὴν ἀνοχὴν καὶ συμπάθειαν τῶν βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ καὶ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες διὰ χρυσοβούλων καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς φυλετικῆς διακρίσεως ἐπροστάτευσαν αὐτοὺς ἐδαφικῶς καὶ διησφάλισαν προνομιακῶς. Τὸ παράδειγμα αὐτῶν ἡκολούθησαν ἀργότερον καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐκ παραλλήλου δὲ ἡ ἀρετὴ τῶν μοναχῶν ηὔξανετο καὶ ἡ ἀνὰ τὸν χριστιανικὸν κόσμον διαφήμισις αὐτῶν διευρύνετο.

Οὕτως ἐφέροντο τὰ πράγματα μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅτε ἥρχισε νὰ ἐμφιλοχωρῇ εἰς αὐτοὺς ὁ φυλετισμὸς καὶ ἡ ἐπιδίωξις καταλήψεως ἡγετικῶν θέσεων ὑπὸ τῶν ξένων καὶ ἀποκτήσεως περισσοτέρων ἰδρυμάτων.

Μέχρι τότε ὁ ἀριθμὸς τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν Μονῶν ἐκυμαίνετο, ἔως οὗ τελευταίως ἐπαγιώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν εἴκοσι.

"Αν καὶ ἔχει ἐμφιλοχωρήσει ὁ φυλετισμός, ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθὴ συμβίωσις καὶ σύμπνοια δὲν διεσπάσθησαν. Ἀδελφικώτατα ἔζων καὶ ζοῦν ἄπαντες, Ἑλληνες καὶ Σέρβοι, Ρῶσοι καὶ Βούλγαροι, καὶ οἱ ἡρεμοὶ Ρουμᾶνοι ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αἰγῆδα τοῦ Σεπτοῦ Οίκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἄπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 11ου αἰῶνος ἥρχισαν οἱ μοναχοὶ νὰ περιέρχωνται ἀπάσας τὰς χώρας τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ νὰ συλλέγουν ἐκ δωρεῶν καὶ ἀγορῶν ἵερὰ σκεύη καὶ κειμήλια, κώδικας χειρογράφους μεμβρανίνους καὶ χαρτώνυς, μεταφέροντες αὐτὰ εἰς τὰ Ἱερά αὐτῶν Σκηνώματα τῆς Ἱερᾶς Χερσονήσου.

Ο ζῆλος οὗτος τῶν μοναχῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐκάστοτε διαρπαγὰς πολλῶν σκευῶν καὶ κειμηλίων ὑπὸ τῶν πειρατῶν, Σταυροφόρων, Καταλανῶν καὶ Τούρκων δὲν ἐμειοῦτο, διετηρεῖτο μάλιστα πάντοτε ὁ αὐτὸς μέχρι τέλους τοῦ 19ου αἰῶνος.

"Αφ' ὅτου ὅμως ἥρχισαν οἱ μοναχοὶ νὰ μεταφέρουν ἐκ Ρωσίας Ἱερὰ σκεύη, ἄμφια καὶ εἰκόνας καὶ νὰ καταβάλλουν προσπαθείας ἀνταλλαγῆς εἰκόνων μετὰ παλαιῶν τοιούτων, χρησιμοποιοῦντες πολλάκις καὶ χρήματα, ἐπαυσεν ὁ ζῆλος οὗτος τῶν μοναχῶν καὶ ἥρχισεν, ἀσθενῶς μέν, θετικῶς δὲ ἡ διαλειπτικὴ μικροδιαρροὴ αὐτῶν. Οὕτω διέρρευσε καὶ ἀριθμός τις χειρογράφων εἰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης, ἄλλων μὲν δωρηθέντων ὑπὸ τῶν Ἀγιορειτῶν εἰς τοὺς Τσάρους διὰ τὰς χορηγουμένας εἰς αὐτοὺς ἀδείας πρὸς διενέργειαν ἀνὰ τριετίαν ἢ τετραετίαν ἐράνων εἰς τὴν Ἀγίαν τότε Ρωσίαν, ἄλλων δὲ ἐξ ἀγνοίας τῆς πολυτιμότητος αὐτῶν καὶ τῆς ἀφελείας τῶν μοναχῶν. Τέλος ὁ Καταστατικὸς Χάρτης περιώρισε τὴν διαρροὴν καὶ τὸ Ν. Διάταγμα ἀπέκλεισε αὐτήν.

Τὸν 12ον αἰῶνα τὸ Ἀγιον Ὄρος ἀριθμεῖ 10.000 περίπου μοναχούς. Ὁ 13ος αἰών καλύπτεται ἰστορικῶς ἀπὸ βαθὺ σκότος. Πολιτικῶς παρουσιάζεται ὑπὸ τὸν Βονιφάτιον βασιλέα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ τὸν Λατίνον Ἐπίσκοπον Σεβαστῆς.

Τὰ πειρατικὰ πλοῖα τοῦ βασιλέως ἐλεηλάτουν τὰς Μονὰς καὶ τὰ Ἱερὰ Ἰδρύματα τοῦ Πρώτου. Τότε ἀφηρέθησαν ἔγγραφα τῶν Μονῶν καὶ διηρπάγησαν κειμήλια αὐτῶν.

Οὐκ ὀλίγα κακὰ ἐπήνεγκον καὶ οἱ Καταλανοὶ κατὰ τὴν θηριώδη ἐπιδρομήν των εἰς τὸ Ὄρος ἐν ἀρχῇ τοῦ 14ου αἰῶνος.

Οἱ ἀναλαβάνοντες τὴν δεσποτείαν τῆς Θεσσαλονίκης μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Λατίνων αὐτοκράτορες τῆς δυναστείας τῶν Παλαιολόγων καὶ ἴδιαιτέρως ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος, πολλὰ προσέφεραν τῇ Μονῇ Βατοπαιδίου.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα κατέρχονται καὶ οἱ Σέρβοι Στέφανος Δουσάν, Οὐγγλεσῆς καὶ Ἰωάννης Λάζαρος, ἀκολουθοῦν δὲ ἔπειτα οἱ Τούρκοι.

Οἱ 13ος καὶ 15ος αἰῶνες εἶναι μεστοὶ ἀπὸ σκληρὰν καὶ δυσβάστακτον βίαν. Ἡλαττωμένη κάπως αὕτη τὸν 16ον καὶ 17ον αἰῶνα, ἐμφανίζεται δεινὴ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ 19ου αἰῶνος. Τότε καὶ πολλὰ κειμήλια τοῦ Ἀγίου Ὄρους διηρπάγησαν. Τὰ δὲ δεινά, ἄτινα ὑπέστησαν οἱ πρόγονοί μας, ἵνα διασώσουν τινὰ τῶν κειμηλίων καὶ τὰ Ἱερά αὐτῶν Σκηνώματα, δὲν περιγράφονται.

Τὸ 1912 τὸ Ὄρος καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὑψώνεται ἡ κυανόλευκος, λύονται τὰ δεσμά καὶ πνέει ἀνεμος ἐλευθερίας.

Τὸ 1926 ψηφίζεται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὁ συνταχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀγιορειτῶν καὶ ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Καταστατικὸς Χάρτης, ὅστις καὶ τίθεται ἐν ἐφαρμογῇ καὶ τερματίζονται αἱ ξέναι ἐπιδιώξεις καὶ αἱ διενέξεις τῶν μοναχῶν.

Τὸ 1969 ψηφίζεται τὸ Ν. Διάταγμα πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς κακοδιοικήσεως καὶ διασφάλισιν τῶν διασωθέντων.

Τὸ Ἀγιον Ὄρος ἀπὸ τοῦ 9ου αἰῶνος μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως διοικεῖται ὑπὸ τοῦ Πρώτου τῇ συμπαραστάσει συμπρακτόρων, ἀναλόγως πρὸς τὰ ἑκάστοτε ζητήματα, καὶ πολλάκις τῇ προτιμήσει αὐτῶν.

Ἄπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐντεῦθεν ἐξασθενεῖ οὗτος καὶ διοικητικῶς καὶ οἰκονομικῶς, ἀποψιλοῦται τῶν ἀποφασιστικῶν αὐτοῦ ἀρμοδιοτήτων ὑπὸ τῶν Ἡγουμένων καὶ προϊσταμένων, ἐκποιοῦνται τὰ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντα Κελλία πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ Κοινοῦ χρέους. Ἀφήνεται νὰ φέρῃ τὴν ράβδον, νὰ προεδρεύῃ τῶν συνεδριάσεων ἄνευ λόγου καὶ νὰ ἴσταται κατὰ τὰς Ἱερὰς ἀκολουθίας καὶ λειτουργίας ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι.

Τὰ διοικητικὰ πράγματα τοῦ Ἀγίου Ὄρους ἀναλαμβάνει ἡ Ἱερὰ Κοινότης ἡ ἀποτελουμένη ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν Ἱερῶν Μονῶν.

Eἰς. 1. Τὰ εὐλητά ἀπελευθερωτικὰ σποτεύματα πρὸ τοῦ Καθολικοῦ καὶ τῆς Φιάλης (1912)

Τὸ 1783 κατὰ μῆνα Ἰούνιον ὁ Πατριάρχης Γαβριὴλ ὁ Δ' διὰ σιγιλλίου αὐτοῦ ρυθμίζει τὰς τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας ὑποχρεώσεις καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῆς, παγιοῖ τὸν ἐκ περιτροπῆς ἀριθμὸν τῶν Ἐπιστατῶν, τὴν προέλευσιν τῶν Πρώτων Ἐπιστατῶν, τὴν διάρκειαν θητείας ἀπὸ τῆς Ἰησοῦς Ιουνίου π.ἡμ. μέχρι τῆς 31ης Μαΐου τοῦ ἐπιόντος ἔτους. Ἐπιβάλλει τὴν διατήρησιν πρα-

Εἰκ. 2. Ἡ ἐξ ἀγιορειτῶν ὀκταμελῆς ἐπιτροπὴ πρὸς σύνταξιν τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἀγίου Ὁρον μετὰ τοῦ πολιτικοῦ διοικητοῦ, κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς συνεδρίαν (1918)

κτικῶν τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τετραμερίζει τὴν σφραγίδα αὐτῆς, ἵνα ἔκαστος τῶν Ἐπιστατῶν κρατῇ ἀνὰ ἐν τῷ μῆμα αὐτῆς.

Τὸ 1810 ἄνευ διατυπώσεων καὶ οὐδεμιᾶς ἐνεργείας ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ πασᾶ Θεσσαλονίκης ὁ θεσμὸς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ὡς ἔχει οὗτος μέχρι σήμερον.

ΟΙ ΚΤΗΤΟΡΕΣ

Παρακάμπτοντες τὰ παραδοσιακὰ τῆς Μονῆς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τῆς Λαύρας, μέρος τῆς ὁποίας μᾶς λέγει τὰ ἔξῆς: «Ὁταν ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἔκτιζε τὴν Λαύραν, παρουσιάσθησαν εἰς αὐτὸν τρεῖς ἄρχοντες Ἀδριανοπολῖται ὀνομαζόμενοι οἱ Ἀθανάσιος, Ἀντώνιος καὶ Νικόλαος, ἔχοντες εἰς ἔκαστος ἀνά τρεῖς χιλιάδας ὑπέρπυρα, καὶ ἐπρότειναν εἰς αὐτὸν νὰ καταβάλωσι αὐτὰ καὶ νὰ μετάσχωσι τῶν κτητορικῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Ἐκεῖνος ἀρνηθεὶς ἀπέστειλεν αὐτοὺς νὰ ὑπάγωσι νὰ ἀνακαινίσωσι τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, ἥτις εὑρίσκετο τότε κατεστραμμένη ὑπὸ τῶν πειρατῶν». Δὲν μᾶς λέγει δῆμως, πότε ἐγένετο ἡ πρότασις αὕτη

ύπὸ τῶν τριῶν Ἀδριανοπολίτῶν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἰδρύσεως, κατὰ τὰ μέσα, ἥ κατὰ τὸ πέρας; Ἡμεῖς ἐπιεικῶς θὰ δεχθῶμεν τὸ 955 καὶ ως πέρας τῆς ἀνακαινίσεως τῆς Μονῆς τὸ 972, καὶ τοῦτο διότι δὲν φέρεται αὕτη ὑπογεγραμμένη εἰς τὸ Α' Τυπικὸν Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ, ἐνῷ φέρεται ἀμέσως εἰς διαφόρους ἑτέρας πράξεις. Τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἐκ τῶν γνωματεύσεων τῶν διαφόρων Ἑλλήνων καὶ ξένων ἀρχαιολόγων, ἀναγαγόντων τὴν ἰδρυσιν τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς εἰς τὸν 10ον αἰῶνα.

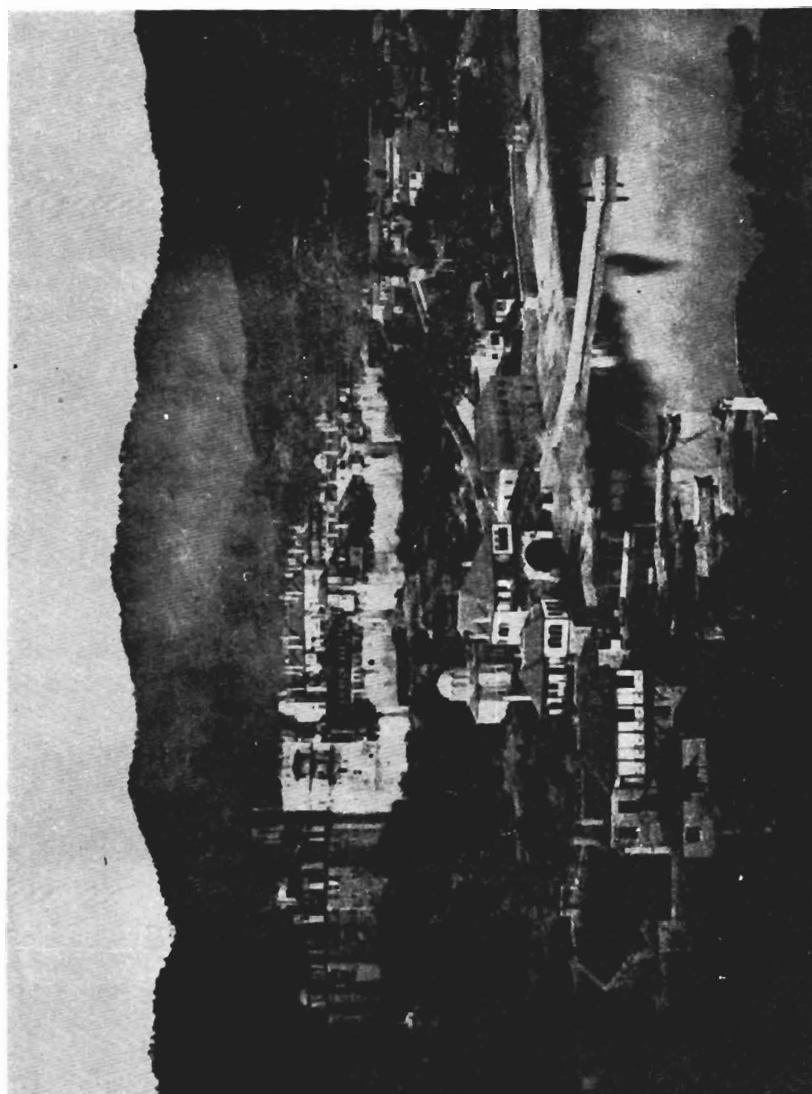
Ως ἐκ τούτου γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, τί ἀνεκαίνισαν οἱ τρεῖς Ἀδριανοπολῖται τὸν 10ον αἰῶνα καὶ ἐνεφανίζετο ὁ Νικόλαος ως ἡγούμενος τῆς Μονῆς, διεκδικῶν ἐκτάσεις καὶ ὑποθέσεις αὐτῆς καὶ μετέχων ἐπιτροπῶν τοῦ Πρώτου; Μόνον τὸ Καθολικὸν ἥ καὶ ἔτερα οἰκοδομήματα; Διότι προκειμένου νὰ δεχθῶμεν τὴν Μονὴν ὑφισταμένην μὲ προβολὴν ἡγουμένου καὶ μὲ ἔξουσιοδοτήσεις εἰς αὐτόν, εἶναι ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, διτὶ οἱ τρεῖς Ἀδριανοπολῖται δὲν περιωρίσθησαν εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ μόνον, ἀνεκαίνισαν καὶ τὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης πλευρὰν τῆς Μονῆς, τοὺς Πύργους Προδρόμου καὶ Μέγαν, τὸ τριγωνοειδὲς φρουριακὸν τεῖχος, τμῆματα τοῦ δποίου σώζονται μεταξὺ τοῦ σημερινοῦ Ἀρχονταρικίου καὶ τοῦ Πύργου τοῦ Προδρόμου, τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν καὶ τὸν Πύργον τοῦ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, τὴν Κοινὴν Τράπεζαν, τὸ Κοινὸν μαγειρεῖον, τὸν φοῦρνον, τὸ πλυντήριον καὶ τὸν μῆλον, διότι ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ λειτουργῇ ἡ Μονὴ καὶ νὰ διατηρῆται ἀμυνομένη καὶ σκανδαλωδῶς προβαλλομένη ως ἐκ τῆς θέσεώς της εἰς τὰ δόματα τῶν πειρατῶν, οἵτινες τότε ἐδέσποζον τῆς Μεσογείου. Τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἐκ τῆς συνθέσεως τῆς χαλκογραφίας τῆς Μονῆς τοῦ 1792, τῆς ἐναποκειμένης ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν. Ἐφ' ὅσον μάλιστα οἱ Βατοπαιδινοὶ τότε προέβαλλον αὐτὴν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον πρὸς διαφήμισιν καὶ πρὸς προσέλκυσιν προσκυνητῶν, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ἄλλη νὰ εἶναι ἡ μορφὴ τῆς Μονῆς καὶ ἄλλα τὰ προβαλλόμενα.

ΣΥΝΤΟΜΟΝ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Τὸν 11ον αἰῶνα τὸ Καθολικὸν κοσμεῖται καὶ διὰ μωσαϊκῶν, ως ὀποδεικνύουν τὰ διασωθέντα τοιαῦτα.

Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος συνιστᾷ εἰς τὸν Πρῶτον τοῦ Ἀγίου Ὀρούς Νικηφόρον Α' νὰ ἐπιληφθῇ καὶ νὰ διευθετήσῃ τὴν ἐκκρεμοῦσαν ὑπόθεσιν τῶν δύο Μονῶν, τὴν μεταξὺ Βατοπαιδίου καὶ Φιλαδέλφου καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὸ δίκαιον εἰς τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου ως πολυάνθρωπον οὖσαν. Πολυάνθρωπον δονομάζει τὴν Μονὴν καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος.

Τὸν 12ον αἰῶνα τοποθετεῖται τὸ πρῶτον μαρμάρινον τέμπλον τοῦ Καθο-

Eἰκ. 3. Ἀποψίς τῆς Μονῆς περὶ τὰ τέλη του 19ον αἰώνος

λικοῦ ναοῦ. "Εως τότε οἱ Βατοπαιδινοὶ ἐνέμενον εἰς τὸν ἀρχαῖον τρόπον τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ κυρίως ναοῦ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Τὸ 1313 ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου ἀνιστορεῖται ὁ Καθολικὸς ναὸς ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Πανσελήνου. Τὸ 1314 καταπεσούσης τῆς Κοινῆς Τραπέζης ἐπανιδρύεται αὐτῇ, ὥστας καὶ τὸ ἐλαιοιτριβεῖον, τὸ ὅποιον τότε εὑρίσκετο ἐντὸς τῆς Μονῆς.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς ἰδρύει τὸν Πύργον τῶν Ἰωαννῶν Χρυσοστόμου καὶ Θεολόγου, ὡς καὶ τὸν ἐν Κολιτσοῦ, τὸν φέροντα εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῶν τριῶν πατωμάτων αὐτοῦ ἀνὰ ἐν παρεκκλήσιον χωρητικότητος ἐνὸς ἵερέως καὶ δύο ψαλτῶν, τῶν ὅποιών τὰ ἐρείπια μέχρι σήμερον σώζονται. Ὁ πύργος οὗτος ἔφερε καὶ ἐπιγραφήν, ἥτις, καταπεσούσα, κατεχώσθη ὑπὸ τῶν ἐρείπων.

Τὸ 1364 ὁ Ἰωάννης ὁ Οὐγγλεσῆς, ὡς βεβαιοῖ ὁ ἴδιος ἐν τῷ πρὸς τὴν Ἱεράν Μονὴν Σίμωνος Πέτρας χρυσοβιούλλῳ αὐτοῦ, ἰδρύει τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων καὶ τὸ Νοσοκομεῖον τῆς Μονῆς.

Τὸ 1427 ἰδρύεται τὸ Κωδωνοστάσιον καὶ ὁ Πύργος τοῦ Κοινοῦ ὥρολογίου.

Τὸ 1496 ὁ Στέφανος Βοεβόδας, ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας, ἰδρύει τὸν Μέγαν Ἀρσανᾶν, ἐντειχίζων πλάκα μαρμαρίνην, φέρουσαν αὐτὸν καὶ τὴν Θεοτόκον.

Σκοτεινὸς μένει ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεως τοῦ Σκευοφυλακείου, εἰς τὸ ὅποιον τὸ 1627, ἡγουμενεύοντος τοῦ Θεοφάνους Ἱερομονάχου καὶ ἐπιστατοῦντος τοῦ Ἰωάσαφ μοναχοῦ, προστίθεται ὁ Νάρθηξ.

Τὸ 1524 καταπεσούσα ἡ Κοινὴ Τράπεζα ὑπὸ σεισμοῦ ἐπανιδρύεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Σερρῶν Γενναδίου Βατοπαιδινοῦ.

Τὸ 1526 ὁ Νεάγγος Βοεβόδας, ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας, ἰδρύει τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἀγίας Ζώνης, τὸ Κοινὸν μαγειρεῖον, τὸν φοῦρνον, τὸ πλυντήριον καὶ τὸν μῦλον, ἀτινα πλὴν τῆς Ἀγίας Ζώνης εὐρίσκοντο μεταξὺ τοῦ Σκευοφυλακείου καὶ τοῦ σημερινοῦ Προσφορίου.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἰδρύονται τὰ ἑκατέρωθεν τοῦ Καθολικοῦ παρεκκλήσια τῶν Ἀγίων Νικολάου καὶ Δημητρίου, καίτοι διὰ τὸ δεύτερον ὑποθέτω ὅτι εἶναι παλαιότερον.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἡγεμὼν τις τῆς Μολδοβλαχίας ἰδρύει τὸ ἔξαίρετον ἔργον, τοῦ ἡμιώρου ὑπογείου ὑδραγωγείου, ὕψους 1,60 καὶ πλάτους ἐνὸς μέτρου, τῆς Πηγῆς τοῦ Ἀγίου Ὄνουφρίου, εὑρισκομένης νοτίως τῆς Μονῆς, καὶ τὸ ὑπόστεγον τοῦ φρέατος τὸ δονομαζόμενον Κρυολόγος, ὡς καὶ τὸ εὑρισκόμενον παρὰ καὶ ἔξωθεν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἀγίου Νικολάου.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ Ματθαῖος ὁ Καντακουζηνὸς ἰδρύει τὴν φιάλην τοῦ Ἀγιασμοῦ μὲ τέσσερα θωράκια Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς τοῦ 7ου π.Χ. αἰῶνος, προερχόμενα ἔξι ἀρχαίων Ἑλληνικῶν τάφων.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἀποθνήσκει καὶ θάπτεται ἐν τῇ Μονῇ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μάξιμος ὁ Δ' καὶ ἰδρύεται ἔξωθεν τοῦ δεξιοῦ χοροῦ τοῦ Καθολικοῦ τάφος ἀψιδωτὸς ἔζωγραφισμένος.

Τὸ 1654 ἀνιστορεῖται τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων.

Τὸ 1672 ἐπεκτείνεται πρὸς ἀνατολὰς ὁ Μέγας Ἀρσανᾶς.

Τὸ 1678 ὁ Γρηγόριος Λαοδικείας, ἀδελφὸς τῆς Μονῆς καὶ ἔξαιρετος καλλιγράφος καὶ ζωγράφος, ἀφήσας ἐν τῇ Μονῇ καὶ ἔργα τινὰ ἴδιοχειρα, ἰδρύει καὶ ἵστορεῖ τὸ παρὰ καὶ ἄνωθεν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἀγίου Δημητρίου παρεκκλήσιον τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τὸ ἐπονομαζόμενον τῆς Παραμυθίας.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἰδρύεται ἡ νοτιοανατολικὴ πλευρὰ τῆς Μονῆς ἡ μεταξὺ τοῦ πύργου τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ καὶ τοῦ πύργου τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ ἔξωσται τῆς νοτιοανατολικῆς πλευρᾶς, τοὺς ὁποίους φέρει, εἶναι ἀποτελέσματα τῆς διευρύνσεως τῶν διαμερισμάτων τῶν ἐπανερχομένων ἥγουμένων, ὡς ὀνόμαζον αὐτοὺς ἐκ τῶν πλουσιωτάτων μετοχίων τῆς Μονῆς τῶν ἐν Βεσσαραβίᾳ, τῶν ἴδιων δὲ ἰδρύματα εἶναι καὶ οἱ ἴδιωτικοὶ ἀρσανᾶδες καὶ τὰ μονώροφα καὶ διώροφα σπιτάκια τῶν ἴδιωτικῶν κήπων, τοὺς ὁποίους διετήρουν πρὸς ἀσχολίαν αὐτῶν. Τοιαῦτα σπιτάκια συνήθισαν νὰ διατηροῦν καὶ οἱ μεταγενέστεροι μοναχοί.

Τὸ 1683 ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ σκευοφύλαξ Χριστόφορος ὁ Βατοπαιδινὸς ἀνακαινίζει τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τὸ εὑρισκόμενον ἔξωθεν τῆς Μονῆς, ὁ πέριξ χῶρος τοῦ ὁποίου χρησιμοποιεῖται σήμερον ὡς νεκροταφεῖον.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ νεκροταφεῖον τῆς Μονῆς μέχρι τοῦ 16ου αἰῶνος εὑρίσκετο ἐντὸς τοῦ αὐλογύρου αὐτῆς καὶ ὅπισθεν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τοῦ Καθολικοῦ.

Τὸ 1708 ὁ Ἱερομόναχος Φιλόθεος ἰδρύει τὸν βορειοδυτικὸν πύργον τῆς Μονῆς.

Τὸ 1747 τῇ δραστηριότητι καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ Ἱερομονάχου Μελετίου Βατοπαιδινοῦ ἰδρύεται εἰς τὸν ἀπέναντι καὶ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μονῆς λόφον ἡ Ἀθωνιάς Σχολή, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια σώζωνται μέχρι σήμερον, λειτουργήσασα μέχρι τοῦ 1821. Αὕτη ἡνοιξε τὰς πύλας της δαπάναις τῆς Μονῆς τὸ 1930, ὅχι πλέον εἰς τὸν ἀπέναντι τῆς Μονῆς λόφον, ἀλλὰ ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς καὶ ἐν τινὶ οἰκήματι τῆς Ἱερᾶς Σκήτης τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, περιφερείας Καρυῶν, ἥτις καὶ συνεχίζει τὴν λειτουργίαν αὐτῆς τῇ συμβολῇ τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου εἰς τὴν μισθοδοσίαν τῶν καθηγητῶν. Ἡ Σχολὴ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν πνευματικὴν προβολὴν καὶ δρᾶσιν τῆς Μονῆς.

Τὸ 1760 ἀνιστορεῖται τὸ Μεσονυκτικόν, χῶρος τοῦ Καθολικοῦ μεταξὺ

*Eīx. 4. Ὁ πορτογούμενος Θεόφιλος καὶ ἐκ δεξῶν αὐτοῦ διερμάναχος Ἀθηναγόρας,
ἐκθέτοντες εἰς προσκυνήσιν τὰ ἄγια Λείψανα*

τοῦ κυρίως ναοῦ καὶ Λιτῆς, ὑπὸ τῶν προηγουμένων Λεοντίου καὶ Στεφάνου εἰς δὲ εὐρίσκεται καὶ τάφος κτητορικός.

Τάφος τοιοῦτος εὑρίσκεται καὶ ἔσωθεν τοῦ τοίχου τῆς νοτίου πλευρᾶς τῆς Λιτῆς τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἀγίου Νικολάου, φέρων καὶ ἐπιγραφήν.

Τὸ 1780 ἀνακαινίζεται τὸ ἐμπροσθεν τῆς θύρας τῆς Μονῆς εὐρισκόμενον κιόσκι υπὸ Κοσμᾶ Μοναχοῦ, καὶ τὸ 1960 ἀνακαινίζεται τὸ δάπεδον αὐτοῦ, ἡ στέγη καὶ αἱ τρεῖς πλευραὶ αἱ ἄνωθεν τοῦ δαπέδου, ὡς εἶχον τὸ πρότερον.

Τὸ 1782 κατεδαφίζεται ἐν μέρει τὸ ἄνω μέρος τοῦ βορειοδυτικοῦ πύργου καὶ ἰδρύεται ἐπ’ αὐτοῦ τὸ σημερινὸν ἀρχονταρίκιον, ἐπεκτεινόμενον καὶ πρὸς ἀνατολάς, καὶ μολυβδοσκεπάζεται.

Τὸ 1785 καίονται τὰ ἐμπροσθεν καὶ ἄνωθεν τῆς κοινῆς τραπέζης δωμάτια, εἰς τὰ ὁποῖα διέμενεν ὁ ἑκάστοτε σκευοφύλαξ τῆς Μονῆς καὶ διὰ συνεισφορᾶς τῶν πατέρων τῆς Μονῆς ἀνακαινίζονται αὐτά.

Τὸ 1786 ἀνιστορεῖται ἡ κοινὴ τράπεζα. Τὸ 1787 δισλύεται τὸ μαρμάρινον τέμπλον τοῦ Καθολικοῦ καὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ τοποθετεῖται τὸ σημερινὸν ξυλόγλυπτον.

Τὸ 1788 ὁ Μητροπολίτης Δράμας Γεράσιμος ἰδρύει καὶ ἴστορεῖ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, καὶ βραδύτερον ὁ κάτωθεν αὐτοῦ χῶρος ρυθμίζεται εἰς παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀνιστορεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ὁ Καθολικὸς ναός. Τὸ 1794 ἀνακαινίζεται τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἀγίας Ζώνης ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος Σφζουπόλεως Θεοφίλου.

Τὸν 18ον αἰῶνα ἀποθνήσκουσι καὶ θάπτονται ἐν τῇ Μονῇ καὶ ἰδρύονται τάφοι τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Μοξίμου τοῦ Δ' καὶ Κυπριανοῦ τοῦ Βατοπαιίδινοῦ, Ἀντιοχείας Γερασίμου καὶ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου, τοῦ καὶ ἀμειλίκτως καταδιώξαντος τὸν σοφώτατον καὶ πολυμαθέστατον καὶ δυσνόητον εἰς τὸν Ἀγιορείτας Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, σχολάρχην τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς. Ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Μονῆς καὶ ἄνωθεν τῶν ἐρμαρίων αὐτοῦ εὑρίσκεται τοῦ τελευταίου πατριάρχου τὸ ὠρολόγιον, ἀγιορειτικῆς τέχνης μετὰ καλύμματος, φέροντος ἐπιγραφὴν καὶ μεταφερθέντος ἐκεῖ ἐκ τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς.

Τὸ 1806 ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀβράμιος ὁ Βατοπαιίδινός, ἐφημέριος τῶν ἐν Βιέννῃ Ὁρθοδόξων, κομίζει ιδίαις δαπάναις ἐξ αὐτῆς καὶ τοποθετεῖ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παλαιοῦ τὸ σημερινὸν κοινὸν ὠρολόγιον, τὸ δὲ προϋπάρχον προσφέρει εἰς τὸν πασᾶν Θεσσαλονίκης τὸ 1811, τῇ αἰτήσει αὐτοῦ.

Τότε διαλύεται καὶ ἡ φιάλη τοῦ ἀγιασμοῦ τοῦ Ματθαίου Καντακουζηνοῦ καὶ ἰδρύεται ἡ πολυκίονος σημερινὴ τοιαύτη, τὰ δὲ θωράκια τῆς παλαιᾶς καὶ τὸ μαρμάρινον τέμπλον τοποθετοῦνται εἰς ἀντικατάστασιν τῶν παλαιῶν,

ώς φράγματα εἰς τὰ κάτω διάκενα τῶν κιόνων Λιτῆς καὶ νάρθηκος τοῦ Καθολικοῦ.

Τὸ 1816 τοποθετεῖται τὸ ξυλόγλυπτον τέμπλον εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἀγίας Ζώνης, τὸ ὄποιον κατὰ τὸν Κ. Καλοκύρην θεωρεῖται τὸ τρίτον ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἀπὸ τεχνικῆς καὶ τεχνοτροπίας, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον καὶ

Eἰκ. 5. Ἡ φιάλη τῆς Μονῆς

ώραιότερον τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου ἐκ τῶν δόκτων ξυλογλύπτων τέμπλων αὐτῆς.

Τὸ 1820 δὲ Ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος δὲ Καρπενησιώτης δὲ Βατοπαιδινὸς ἰδρύει τὸ Ἰσόγειον τῆς σιταποθήκης, τὸ χρησιμοποιούμενον σήμερον ὡς ἀποθήκη ξυλείας.

Τὸ αὐτὸν ἔτος δὲ Σκαρλάτος Βοεβόδας δὲ Καλλιμάχης, ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας, ἰδρύει ἄνωθεν αὐτοῦ τὴν σιταποθήκην, τὴν ὅποιαν ἀργότερον ἡ Μονὴ μετέβαλεν εἰς κριθαποθήκην καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται ὡς ἀποθήκη ξυλείας.

Τὸ 1822 καταπεσὼν δὲ ἔμπροσθεν τῆς ἐξωθύρας τῆς Μονῆς τροῦλλος, τῇ ἐπιβουλῇ τῶν Τούρκων, ἐπανιδρύεται ἀμέσως. Πρόκειται διὰ «Τὰ Προπύλαια τῆς Μονῆς».

Τὸ 1841 ἀνιστορεῖται δὲ νάρθηξ τοῦ παρεκκλησίου τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τοῦ ὄποιον ἡ ἀνιστόρησις, ὅτε τὸ 1923 προσῆλθον εἰς τὴν Μονήν

ῖνα μονάσω, δὲν ύφιστατο κἄν. Τὸ 1945 καίεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο καὶ τὸ συνεχόμενον διαμέρισμα τοῦ κοιμητηριάρη καὶ ἀνακαινίζεται ἡ στέγη καὶ τὸ τέμπλον αὐτοῦ.

Τὸ 1843 ἀνιστοροῦνται ὁ νάρθηξ τοῦ Καθολικοῦ καὶ τινες τοιχογραφίαι Ἀγίων τῆς Λιτῆς.

Τὸ 1848 ἰδρύεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Μοδέστου εἰς τὸ Χατουλαριόν παρὰ τὸν Σταῦλον.

Τὸ 1858 ἰδρύεται τὸ σημερινὸν νοσοκομεῖον καὶ γηροκομεῖον, τὸ ἐφαπτόμενον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἔξωτερικῶς καὶ ἐπικοινωνοῦν μετὰ τῆς Μονῆς.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ξυλόγλυπτα τέμπλα πρὸ τοῦ 1700 ἐν Ἀγίῳ Ὁρει δὲν ὑπάρχουν. Τεχνίται τοιούτων τέμπλων ἀπαντοῦν ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Μονῆς Δοχειαρίου δύο μοναχοὶ Χελανδαρινοὶ κελλιῶται, χωρὶς νὰ ἀναφέρεται ἐν αὐτῷ, ἀν οὗτοι ἦσαν Σέρβοι ἢ Ἑλληνες.

Τὸ 1864 ἰδρύεται ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Μονῆς· μετ' οὐ πολὺ καίεται μέχρι τοῦ πύργου τῶν παρεκκλησίων Ἀγίου Μηνᾶ καὶ Ἀγίων Θεοδώρων, ἐπανιδρύεται δὲ ἀμέσως καὶ μολυβδοστεγάζεται.

Τὸ 1869 ἰδρύεται ὁ ἔξωθεν τῆς Μονῆς καὶ πρὸς βορρᾶν εὐρισκόμενος ἀλευρόμιλος μὲν μπουρᾶτα δι' ἄλευρα λευκὰ καὶ πιτυροῦχα καὶ διὰ σεμιγδάλι καὶ μπουλγούρι, κινούμενος ἀργότερον διὰ ρεύματος.

Τὸ 1877 ἰδρύεται δυτικῶς τῆς Μονῆς τὸ κιόσκι τοῦ φρέατος, εἰς τὸ δόποιον τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τελεῖται ἀγιασμὸς καὶ ἀκολουθεῖ ἡ λιτάνευσις τῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου τῆς Βηματαρίσσης καὶ τῆς Ἀναστάσεως πέριξ τῆς Μονῆς.

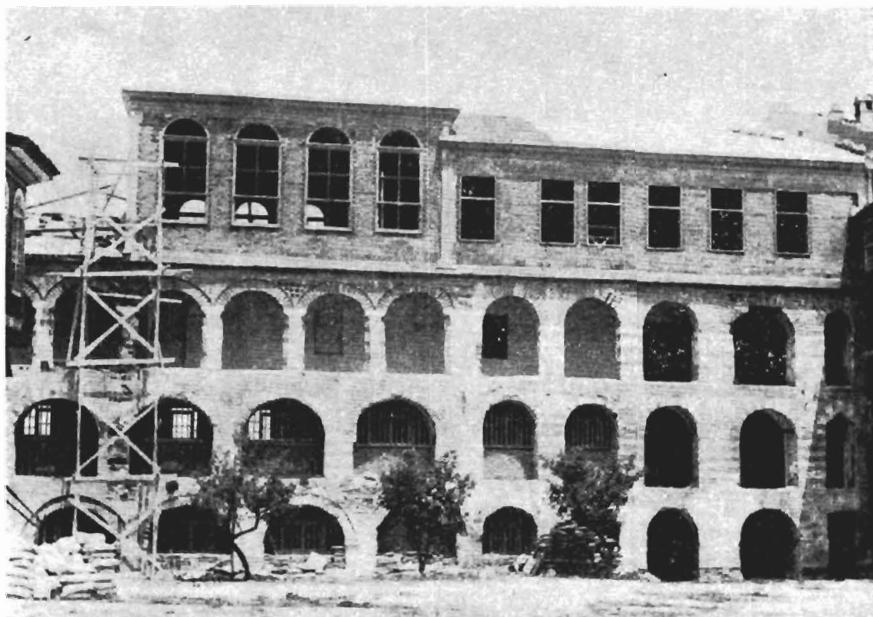
Τὸ 1882 ὁ ἀρχιμανδρίτης Παγκράτιος ὁ Βατοπαιιδινὸς ἰδρύει τὰ ἑκατέρῳθεν τῶν Κατηχουμένων παρεκκλήσια τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ τῶν Ἀγίων Ἀρχαγγέλων καὶ τὸ ἔξωθεν τῆς Μονῆς Ἀγίου Χαραλάμπους.

Τὸ 1890 διοχετεύεται καὶ ἔτερον ὕδωρ εἰς τὴν Μονὴν ἐξ ἐτέρας πηγῆς τῆς Σκήτης τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ διανέμεται εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Μονῆς.

Τὸ 1893 ὁ ἐξ Ἰμβρου ἀρχιμανδρίτης Χρύσανθος ἰδρύει δαπάναις τῆς Μονῆς τὰ ἀψιδωτὰ ἐρείσματα, τὰ ἀρχόμενα ἔξωτερικῶς καὶ ἐνσωματούμενα ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς, ἀπὸ τοῦ πύργου τοῦ Ἀρχονταρικίου μέχρι τοῦ πύργου τῆς ταράτσας τοῦ Συνοδικοῦ, πρὸς στερέωσιν αὐτῆς.

Τότε κατεδαφίζει καὶ τὰ παλαιὰ Συνοδικὰ καὶ ἰδρύει νέα μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐκσυγχρονισμένα, ἥτοι: μεγάλην αἴθουσαν ὑποδοχῆς, αἴθουσαν συνεδριάσεων, γραφεῖον διοικούσης ἐπιτροπῆς, γραφεῖον γραμματέως, αἴθουσαν ἀναμονῆς, κυλικεῖον· τὸν δὲ χῶρον, ἔνθα εὑρίσκετο τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τὸ ἐντὸς τῆς Μονῆς, μετέτρεψεν εἰς κελλάριον τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς.

Ἐκ τοῦ παρεκκλησίου αὐτοῦ προέρχεται ἡ ἐξ ἀσβεστοκονιάματος εἰκὼν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἐξαιρετικῆς τέχνης τοῦ 12ου αἰώνος, φυλασσομένη ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Μονῆς.

Εἰκ. 6. Ἡ πνωποληθεῖσα (1966) καὶ ἀνακαυνισθεῖσα πτέρυξ τῆς Μονῆς ἐνθα θὰ στεγασθοῦν πλὴν τῶν ἄλλων ἡ βιβλιοθήκη καὶ τὸ ἀρχεῖον

Τὰ ἀνωτέρω Συνοδικὰ τὴν 9ην Φεβρουαρίου τοῦ 1966 ἐκάησαν καὶ ἴδρυονται σήμερον δαπάναις τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ώς ἡσαν τὰ πρότερα κατά τι χαμηλότερα, καὶ ἐλπίζεται μέχρι τέλους τοῦ 1971 νὰ ἔχωσι περατωθῆ.

Ο αὐτὸς ἀρχιμανδρίτης ἴδρυσε καὶ τὰ δωμάτια ὑπονού τοῦ Συνοδικοῦ, τραπέζαριαν πανηγύρεως, τραπέζαριαν ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ μικράν, μαγειρεῖον πανηγύρεως, μαγειρεῖον συνοδικαραίων, νιπτήρας καὶ ἀποχωρητήρια.

Ο αὐτὸς ἐπίσης πρὸς στερέωσιν τῆς βορείου πλευρᾶς, ἀπὸ τοῦ πύργου τῆς ταράτσας τοῦ Συνοδικοῦ μέχρι τοῦ πύργου τῆς Παναγίας, ἐπενέδυσεν ἐξωτερικῶς μὲ τετραγώνους ἐπιμήκεις λίθους ὅλον τὸ πλάτος καὶ μῆκος αὐτῆς.

Ο ἴδιος ἔκλεισε τὴν ἐσωτέραν κυρίαν θύραν τῆς Μονῆς καὶ ἤνοιξε τὴν σημερινὴν τοιαύτην, τὴν φέρουσαν χρονολογίαν 1897.

Ο αὐτὸς κατηδάφισε τὴν σιταποθήκην καὶ τὰ πατητήρια, τὰ εύρισκόμενα εἰς τὸν ἔσωθεν καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ διαδρόμου τῆς εἰσόδου τῆς Μονῆς

χῶρον, καὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς σιταποθήκης τὸ 1894 ἴδρυσε τὸν φοῦρνον, εἰς δὲ τὸν διάδρομον τῆς παλαιᾶς θύρας τὸ κοινὸν μαγειρεῖον.

Τὸ αὐτὸν ἔτος κατηδάφισε τὰ μεταξὺ τοῦ Σκευοφυλακείου καὶ τοῦ σημερινοῦ Προσφορίου εὑρισκόμενα οἰκοδομήματα, ἥτοι: τὸ κοινὸν μαγειρεῖον, τὸν φοῦρνον, τὸ πλυντήριον καὶ τὸν μῦλον, μὲ τὸ δικαιολογητικὸν ὅτι εὑρίσκοντο ἐμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας καὶ ὁσάκις ἔπνεεν ἄνεμος νότιος ἐγέμιζεν ἡ ἐκκλησία καπνόν.

Τὸ αὐτὸν ἔτος κατηδάφισε καὶ τοὺς τέσσαρας πατριαρχικοὺς τάφους καὶ εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν ἴδρυσε τὸ παράτημα τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Τότε καὶ τὸν ἐντὸς τῆς Μονῆς εὑρισκόμενον σταῦλον, ἀριστερὰ τοῦ διαδρόμου τῆς νέας εἰσόδου καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ κάτωθεν τοῦ ἀρχονταρικού, μετέτρεψεν εἰς οἰναποθήκας.

Οὗτος προέβη καὶ εἰς ἑτέραν ἐνέργειαν. Ἐμάζευσεν ὅλα τὰ ἀσήμια τὰ κατὰ τὴν κρίσιν του ἄχρηστα, τὰ ἔδωκεν εἰς χρυσοχόους καὶ ἐξ αὐτῶν κατεσκεύασαν μίαν γλάστραν μεγάλην, μὲ τετράγωνον ἐμβαδόν, μὲ μίαν λεμονιάν μεγαλοπρεπεστάτην, μὲ κλάδους, φύλλα καὶ λεμόνια καὶ μὲ ἐπτὰ κηροπήγια ἄπαντα ἀργυρᾶ, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται τρὶς τοῦ ἔτους, ἥτοι τῶν Θεοφανείων, τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, καὶ τοποθετεῖται ἐμπροσθεν τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνος τῆς Βηματαρίσσης, ὁσάκις αὕτη κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἑορτὰς εὑρίσκεται τοποθετημένη ἔξωθεν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Ωσαύτως κατεσκεύασε φιάλην ἀγιασμοῦ μετὰ καλύμματος ἀργυροῦ μεγαλοπρεπεστάτην, ἐσωτερικῶς ἐπίχρυσον, κατὰ τι μικροτέραν τοῦ φυσικοῦ μεγέθους κολυμβήθρας, ἥτις χρησιμοποιεῖται δίς τοῦ ἔτους, ἥτοι τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν Τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ὅταν τελοῦνται ἀγιασμοί.

Τὸ 1899 ἴδρυεται ἄνωθεν τῆς σιταποθήκης τοῦ Σκαρλάτου Καλλιμάχη ἑτέρα σιταποθήκη καὶ ἡ ὑπάρχουσα μετατρέπεται εἰς κριθαποθήκην.

Τὸ 1900 ἀνακαινίζεται ὁ ναὸς τοῦ μονυδρίου τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῆς Βισθωνίδος.

Τὸ 1901 ἴδρυεται νοτίως καὶ ἔξωθεν τῆς Μονῆς τεράστιον οἰκοδόμημα, τὰ πατητήρια αὐτῆς. Ἀκολούθως ἴδρυεται καὶ ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν χορταποθήκη, λιθόκτιστος μὲ πέτραν πελεκητήν, ἡ ὁποία καίεται τὸ 1911.

Τὸ αὐτὸν ἔτος διοχετεύεται ὑδωρ εἰς τὴν Μονὴν ἔξι ἑτέρας πηγῆς τῆς Σκήτης τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ διανέμεται εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Μονῆς. Τότε ἴδρυεται καὶ ἡ μεγάλη δεξαμενὴ διὰ τὰς ἐνδεχομένας πυρκαϊάς.

Τὸ 1908 εἰς τὸ ἔξωθεν καὶ ἄνωθεν τῆς Μονῆς κάθισμα ἀνακαινίζεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Ἀρτεμίου.

Τὸ 1914 ἴδρυεται ἔξωθεν τῆς Μονῆς τὸ ἡλεκτρικὸν μηχανοστάσιον μὲ μηχανὴν 55 ἵππων καὶ ἡλεκτροτροφοδοτεῖ ὀλόκληρον τὸ συγκρότημα τῆς Μονῆς μέχρι τοῦ 1954.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ Μονὴ μέχρι τινὸς διετήρει καὶ ἥλε-
κτροκίνητον ζυμωτήριον.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καὶ πολλὰ ἔτερα οἰκοδομήματα ίδρυθησαν ἔσωθεν
καὶ ἔξωθεν τῆς Μονῆς, ἀναγόμενα χρονολογικῶς μεταξὺ τοῦ 1850 καὶ τοῦ
1930, διαφόρων χρήσεων, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς μετὰ τῶν προδηλωθέντων
ἀνήρχετο τὸ 1933 εἰς 72 οἰκοδομήματα, πλὴν τῶν δύο Σκητῶν καὶ τῶν 25
Κελλίων τῆς Μονῆς.

Ἐπίσης πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὰ ἀνωτέρω οἰκοδομήματα δὲν ἐγένοντο
μόνον διὰ τεχνικῶν καὶ ἐργατικῶν χειρῶν, ἀλλὰ συνέβαλον εἰς τὴν ἀνέγερ-
γερσίν των μεγάλως καὶ αἱ λεγόμεναι παγκοινιαί.

Παράληψις θὰ ᾖτο νὰ μὴ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὸ ἀδελφᾶτον
τῆς Μονῆς κατὰ περιόδους ἐνεφανίζοντο μοναχοὶ ζωγράφοι, γλύπται, ξυ-
λουργοί, σιδηρουργοί, ιεροράπται καὶ ράπται, ὑποδηματοποιοί, κτῖσται καὶ
πάσης φύσεως ἐπαγγελματίαι, πολλῶν τῶν ὁποίων διεσώθησαν καὶ τὰ ὄνό-
ματα. Λόγιοι καὶ ψάλται ἔξαιρετικοὶ οὐδέποτε μέχρις ἐσχάτως διέλειπον.

Ἄχρονολόγητοι μένουν ὁ πύργος τῆς Παναγίας καὶ ὁ πύργος τῶν
Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Δὲν παραλείπομεν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι τὸ τριγωνοειδὲς φρου-
ριακὸν τεῖχος τῆς Μονῆς ἐσωτερικῶς καὶ θεμέθλως πρὸ τῆς οἰκοδομικῆς
ἔξελίξεως τῆς Μονῆς ἔφερεν ἀνὰ μίαν σειράν ἰσογείων μικρῶν κελλίων,
ἐνθα ἐκοιτωνίζοντο καὶ ἡσκούντο τότε σωματικῶς καὶ πνευματικῶς οἱ πλεῖ-
στοι τῶν μοναχῶν.

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΙ ΑΓΙΟΙ

Τοιοῦτον ᾖτο τὸ τεράστιον συγκρότημα τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Με-
γίστης Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, τὸ ὁποῖον ἀνεδείχθη οὐχὶ μόνον δι’ ἔξαιρέ-
του δραστηριότητος, ἀλλὰ καὶ δι’ ὑψηλῆς ἀρετῆς καὶ πνευματικότητος,
δείγματα τῆς ὁποίας εἶναι πολυάριθμοι ἄνδρες, ὡς οἱ κάτωθι.

Α'. 'Ο "Άγιος Μάξιμος ὁ Γραικὸς ὁ Βατοπαιδινός, ὁ ὁποῖος ἀπησχόλησε
τὸν καθηγητὴν τῆς θεολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν Γρηγόριον Παπα-
μιχαὴλ καὶ ὁ ὁποῖος ἐορτάζεται μεγαλοπρεπῶς ὑπὸ τῶν θρησκευόντων ἐν
Ρωσίᾳ.

Β'. 'Ο "Άγιος Νικόδημος ὁ Βατοπαιδινός, διδάσκαλος τοῦ Γρηγορίου
Παλαμᾶ, ὁ προσενεγκῶν πολλὰ καὶ οὗτος ἐν Ρουμανίᾳ.

Γ'. 'Ο "Άγιος Μακάριος ὁ Μακρῆς ὁ Βατοπαιδινός, ὁ διυτελέσας καὶ
ἡγούμενος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος,
γράψας καὶ λόγους θεολογικούς.

Δ'. 'Ο "Άγιος Σάββας ὁ Βατοπαιδινός, τοῦ ὁποίου τὸν βίον ἔγραψεν ὁ

Eἰκ. 7 - 10. Εἰκονογραφικά θέματα ἀχιερατικῶν φεδωνίων Γοργούσιον Λαοδικείας

πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φιλόθεος (βλέπε καὶ κώδικα χειρόγραφον Μονῆς ὑπ' ἀριθ. 97).

Ε'. Ὁ Ἀγιος Εὐθύμιος ὁ Βατοπαιδινός, ὁ καὶ ἡγούμενος τῆς Μονῆς, ὑποστὰς τὸν διὰ πνιγμοῦ θάνατον ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸ Ἀκρωτήριον Καλαμιτίσιου, τοποθεσίαν περιφερείας Μονῆς, ἔχουσαν παρὰ τοῦτο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἐντὸς τῆς θαλάσσης ἐξέχοντα τῶν ὑδάτων βράχον, ὅστις μέχρι σήμερον ὑπὸ τῶν ἀλιέων ὀνομάζεται «ἡγούμενος».

Στ'. Ὁ Ἀγιος Γεννάδιος ὁ Βατοπαιδινός, ὁ Δοχειάρης.

Ζ'. Ὁ Ἀγιος Νεόφυτος ὁ Βατοπαιδινός.

Η'. Ὁ Ἀγιος Ἀγάπιος ὁ Βατοπαιδινός.

Θ'. Ὁ Ἀγιος Εὐδόκιμος ὁ Βατοπαιδινός καὶ τινες ἔτεροι τῶν ὄποιων τὰ ὄνόματα παραλείπω.

Παράλειψις ἀνευλαβῆς θὰ ἥτο νὰ μὴ συμπεριλάβωμεν καὶ τοὺς δύο πνευματικοὺς βλαστοὺς τῆς Μονῆς Σάββαν καὶ Συμεὼν τοὺς κτήτορας καὶ ἀγίους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Χελανδαρίου, οἵτινες, ὡς ἀναφέρεται, ἐκάρησαν μοναχοὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος καὶ πνευματικῶς ἡσκήθησαν καὶ κατηρτίσθησαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Βατοπαιδίου, ἥτις καὶ τοὺς ἔχορήγησε τὸν μελισσῶνα αὐτῆς «εἰς ἐποχὴν καθ' ἥν ἡ Μονὴ διεξεδίκει ἐδαφικοὺς χώρους», ἵνα ἐκεῖ ἰδρύσωσι τὴν Μονὴν Χελανδαρίου μετὰ τῆς ὁποίας ἔκτοτε διατηρεῖται καὶ ἡ παραδελφοσύνη τῶν δύο ἀδελφῶν Μονῶν. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γεννῶνται δύο ἑρωτήματα. Τὸ μὲν ἐν εἶναι, ἐάν δεχθῶμεν ὅτι οὗτοι εἴχον καρῆ μοναχοὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος, διατί ἡ Μονὴ Βατοπαιδίου θὰ ἔχορήγει εἰς αὐτὸν τὸν μελισσῶνα αὐτῆς, ἵνα ἰδρύσωσι τὴν Μονὴν Χελανδαρίου καὶ δὲν θὰ παρέπεμπεν αὐτὸν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος, νὰ ὑποβάλωσι τὸ αἴτημα αὐτῶν; Καὶ τὸ ἔτερον εἶναι, διατί ἡ Μονὴ Χελανδαρίου ἀπὸ τοὺς παραδελφικοὺς δεσμοὺς τοὺς ὄποιους διετήρησε καὶ διατηρεῖ μὲ τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, δὲν ἐπεφύλαξε μέρος αὐτῶν καὶ μὲ τὴν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος; Ἐὰν δὲ Συμεὼν ἥτο Ἀγιος, καὶ εἶναι, ὁ Σάββας ἥτο καὶ εἶναι ἀγιώτερος καὶ σοφώτερος καὶ πολιτικώτερος, καὶ δὲν θὰ παρέλειπε τὴν ἡθικὴν ταύτην ὑποχρέωσιν, ἐφ' ὅσον ὅλως ἴδιαιτέρως ἔλειψεν ὑπ' ὅψιν τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, ἥτις τὸν ἐγαλούχησε καὶ τὸν ἔθρεψε πνευματικῶς μέχρι σημείου, ὥστε τὸν πνευματικὸν πλοῦτον του νὰ διαχύσῃ καὶ εἰς τὴν ἴδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα ἐξ ἥς ἐθνικῶς προήρχετο. Ἔνεκα τούτου θέλομεν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι οὗτοι, ἐάν ἐκάρησαν μοναχοὶ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος, ἐκάρησαν μικρόσχημοι, ἀνεδείχθησαν δὲ μεγαλόσχημοι εἰς τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, καθ' ὅσον ἡ διάκρισις μικροσχήμου καὶ μεγαλοσχήμου ὑπῆρχε πολὺ πρὸ τοῦ 12ου αἰώνος. Διὰ τοῦτο μὲ τόσην προθυμίαν ἔχορήγησεν ἡ Μονὴ τὸν μελισσῶνα αὐτῆς εἰς αὐτούς.

Οἱ ἀνωτέρω Ἀγιοι ἔζησαν ἐν τῇ Μονῇ, οἱ μὲν δύο πρῶτοι τὸν 12ον

Εἰκ. 11. Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια

αἰῶνα, οἵ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 14ου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 17ου αἰῶνος.

ΣΚΗΤΑΙ ΚΑΙ ΚΕΛΛΙΑ

‘Ως ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ Μονὴ ἔχει καὶ δύο Σκήτας, μίαν ἴδιόρρυθμον, τοῦ Ἀγίου Δημητρίου μὲ 25 Καλύβας ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς Μονῆς, καὶ μίαν κοινόβιον ἐν τῇ περιφερείᾳ Καρυῶν, τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου τὴν ἐπιλεγομένην τοῦ Σεραγίου μὲ τεράστιον καὶ μεγαλοπρεπέστατον ναόν, ἵσως τὸν μεγαλύτερον τῶν Βαλκανίων, ρωσικοῦ ρυθμοῦ, μὲ ἔξαίρετον ἔνδιον τέμπλον καὶ πλουσιωτάτας εἰκόνας, πολλαὶ τῶν ὅποιων ἀργυραῖ ἐπίχρυσοι, μὲ τεράστιον κωδωνοστάσιον, μὲ 25 κώδωνας καὶ μὲ κοινὸν ὠρολόγιον διπλῆς ὥρας. Καὶ ἐπίσης μὲ τὰ ἑξῆς παρεκκλήσια:

Α'. Τῶν Ἀγίων Πάντων.

Β'. Τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ.

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος.

Δ'. Τοῦ Ἀγίου Βικεντίου.

Ε'. Τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Στ'. Τοῦ Ἀγίου Πέτρου τοῦ Ρώσου.

Ζ'. Τῆς Θεοτόκου Παραμυθίας καὶ

Η'. Τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου.

‘Αμφότεραι αἱ Σκῆται μὲ προϊόντα ρυθμὸν βαίνουσιν εἰς ἐρήμωσιν.

‘Εκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω Σκητῶν ἡ Μονὴ ἔχει καὶ 25 κελλία ἀνταγωνιζόμενα εἰς ἐρήμωσιν τὰς Σκήτας· παλαιότερον ἡ Μονὴ εἶχε περισσότερα.

‘Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τὰ 12 εὑρίσκονται νοτίως τῆς Μονῆς, τὰ 8 πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐν τῇ περιοχῇ Κολιτσοῦς, τὰ 2 ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Γυφτάδικα παρὰ τὰ Παντοκρατορινὰ σύνορα καὶ τὰ 3 ἐν τῇ περιοχῇ Καρυῶν.

‘Ἐν Καρυαῖς ἡ Μονὴ διατηρεῖ καὶ Ἀντιπροσωπεῖον μὲ ὡραιότατον ναόν, ἔχει δὲ ἐπίσης δύο καταστήματα, ἐν εὐρύχωρον μὲ αὐλὴν καὶ ἐν μικρόν, ἀμφότερα παρὰ τὸ ἱεροκοινοτικὸν μέγαρον.

‘Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος καὶ ἄνωθεν τῆς ὁδοῦ Βατοπαιδίου - Καρυῶν ἔχει ἔνα λειβάδιον μὲ φράκτην ἐκ καστανεῶν καὶ μὲ πηγὴν ὕδατος.

‘Η Μονὴ κατέχει δασοπεριοχὴν πέριξ αὐτῆς ἐκ 15.000 στρεμμάτων, τῆς ὁποίας τὸ ἐν τρίτον εἶναι ἐκ καστανεῶν καὶ τὰ δύο τρίτα ἐκ ποικίλων ἀγρίων δένδρων.

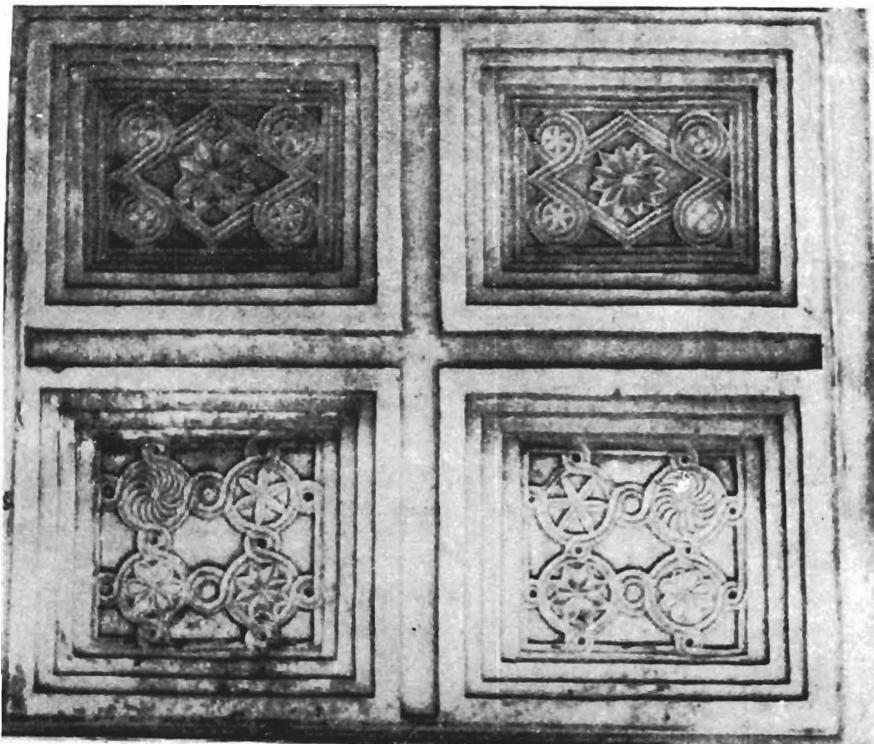
**Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙΣΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΕΞ ΑΓΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΔΩΡΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ
ΚΑΙ Η ΕΝΑΠΟΜΕΙΝΑΣΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΧΕΙΡΑΣ ΑΥΤΗΣ**

Ἡ συντήρησις τῶν ἀδελφῶν, οὐχὶ τῶν 800, τοὺς ὅποίους ἡρίθμει αὕτη τὸν 12ον αἰῶνα, καὶ τοῦ οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος, ἡ φιλοξενία τῶν προσκυνητῶν καὶ τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον αὐτῆς, ὡς καὶ ἡ ἔκδηλος ἐθνικὴ μετὰ ταῦτα δρᾶσις, ἐπέβαλον εἰς τὴν Μονὴν τὴν ἀνάγκην νὰ δημιουργήσῃ καὶ μετοχιακάς περιουσίας, ἄλλας ἐξ ἀγορῶν καὶ ἄλλας ἐκ δωρεῶν. Τοιαῦται εἶναι αἱ κάτωθι:

1. Τὸ Μετόχιον Προσφόριον, ἡ σημερινὴ Οὐρανούπολις.
2. Τὸ τοῦ Τζενογλάβου, μεταξὺ τῶν Μονῶν Ἀγίου Παύλου, Καρακάλου καὶ Φιλοθέου.
3. Ὁ Ἀγιος Δημήτριος εἰς Κασσάνδραν.
4. Ἡ Μονὴ Ἀγίων Ἀναργύρων περιφερείας Δράμας.
5. Τὸ Μετόχιον Πρόβλαξ, τὰ σημερινὰ Νέα Ρόδα.
6. Τὸ χωρίον Ζαβερνίκεια μετὰ τῆς περιοχῆς καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, παρὰ τὸν Στρυμῶνα.
7. Τὸ χωρίον Σέμελτον μετὰ τοῦ πύργου, τῶν προνομίων καὶ τῆς νομῆς αὐτοῦ, παρὰ τὸν Στρυμῶνα.
8. Τὸ Καλλίδριον Βοτίτζα μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προκαθημένων.
9. Τὸ χωρίον Χοζολίβον μετὰ τῆς περιοχῆς, τοῦ πύργου αὐτοῦ, τοῦ καταρρέοντος ὄντος καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ἀμφότερα παρὰ τὸν Στρυμῶνα.
10. Τὸ μετόχιον τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προκαθημένων καὶ τῶν ἀμπελώνων, παρὰ τὸν Στρυμῶνα.
11. Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν οἰκημάτων αὐτοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ.
12. Τὸ χωρίον Κριψωτᾶ, ἐν τῇ περιοχῇ Καπελτζοῦ.
13. Τὸ Ραφαήλιον εἰς τὴν πλατεῖαν Τούμπας.
14. Τὸ μετόχιον τῶν Ἀγίων Θεοδώρων τοῦ Λεονταρίου ἐν Κασσάνδρᾳ.
15. Τὸ μετόχιον Ἀγίου Μάμαντος καὶ Ἀγίου Γεωργίου μετὰ τῶν παροίκων.
16. Τὸ μονύδριον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἀλμυροῦ.
17. 370 μόδια γῆς πλησίον τῆς Ἀμαξίνας, παρὰ τὴν Ιερισσόν.
18. Τὸ μονύδριον τῆς Θεοτόκου τῆς Σπηλαιωτίσσης πλησίον τῶν Σιδηροκαυσίών τῆς Ιερισσοῦ.
19. Τὸ μετόχιον Κουτουλάρη πλησίον τοῦ χωρίου Κομιτίσσης.
20. Ἡ νῆσος Ἀμμουλιανή.
21. Τὸ μετόχιον ἐν Περιθωρίῳ τοῦ Σαλαμᾶ.
22. Τὸ μονύδριον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἐν Καλαμιτσίῳ Ξάνθης καὶ ἡ ἐν Σελαρίῳ γῆ 300 μοδίων.
23. Ἡ Πλανηνὴ τῆς Βούς, τὸ πηγάδι καὶ τὰ βουνά τῆς Ξάνθης.

24. Ἡ Μονὴ τοῦ Σωτῆρος ἐν Θεσσαλονίκῃ.
25. Ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ.
26. Ἐπτὰ οἰκήματα εἰς τὸν Ἀγιον Δημήτριον Θεσσαλονίκης.
27. Τέσσαρα ἀνωγειοκατώγεια εἰς τὸν Ἀγιον Μηνᾶν Θεσσαλονίκης.
28. Ὁ ναὸς Ὁδηγητρίας καὶ οἰκήματα ἀνωγειοκατώγεια καὶ χαμαίγεια ἐντὸς τοῦ Κάστρου τῶν Σερρῶν.
29. 120 χωράφια 1.398 μοδίων ἐν Σέρραις.
30. Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῆς Καμαριώτιστης ἐν Θεσσαλονίκῃ.
31. Τὸ ἥμισυ τοῦ χωρίου Γαλλικοῦ Θεσσαλονίκης.
32. Τὸ ἔτερον ἥμισυ χωρίον τοῦ Γαλλικοῦ Θεσσαλονίκης.
33. Ἡ Μονὴ τῆς Ψυχοσωστρίας ἐν Κωνσταντινουπόλει.
34. Τὸ Μετόχιον ἐν Βεροίᾳ μετὰ τῶν προσόντων καὶ πάντων τῶν κτημάτων αὐτοῦ.
35. Εἰς Καλαμαρίαν τὸν Ἀγιον Μάμαντα μετὰ τοῦ πύργου καὶ γῆς 300 μοδίων.
36. Τὸ Μετόχιον Ἐρμυλείας μετὰ τοῦ πύργου καὶ τῶν προσόντων αὐτοῦ.
37. Τὸ Ζευγηλατεῖον εἰς τὸ Τζάνου.
38. Μετόχιον ἐν Λήμνῳ.
39. Ἡ γῆ τοῦ Φουρκοπούλου πλησίον τοῦ Θολοῦ ἐν Ζίχνᾳ.
40. Ἡ Αραγοβαντσίστα.
41. Ἡ Ἐλεανὴ πλησίον τῆς Πετριτζῆς, «ὅσα καὶ ὅποια εἶναι».
42. Τὸ εἰς τὸ Στούμπου μετόχιον τοῦ Ἀγίου Νικολάου μετὰ τῆς περιοχῆς καὶ τῆς νομῆς καὶ τοῦ ἐντὸς τῆς Ζίχνας ἀνωγειοκατώγειου οἰκήματος.
43. Αἱ εἰς τὴν Ζίχνα ὑποστάσεις καὶ
44. Τὸ ἐκεῖσε Ζευγηλατεῖον.
45. Ἡ Μονὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ Μαύρου Μώλου ἐν Κωνσταντινουπόλει, μεθ' ὧν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς αὐτῆς εἰς τὴν Ἡράκλειαν καὶ τὴν Χαριούπολιν.
46. Τὸ περὶ τὴν Χρυσῆν Πύλην.
47. Ἡ τετάρτη μερὶς τῆς περὶ τὴν Πύλην τῶν Κυνηγῶν Καμάρας.
48. Ἡ εἰς Χρυσούπολιν γῆ τῆς Ἀλευροῦς μετὰ τοῦ πλησίον αὐτῆς Κάστρου ἑτέρας γῆς.
49. Τὸ Ραφαήλιον δλον καὶ τοῦ Κριμωτᾶ καὶ τὸ χωρίον τοῦ Μαυροφόρου ἡ Καγιχίστα.
50. Τὸ Μετόχιον πλησίον τοῦ Μάμαντος 24.000 μοδίων.
51. Τὸ πρινάριον μετὰ τοῦ χειμαδιοῦ πλησίον τοῦ Γαλλικοῦ Θεσσαλονίκης.
52. Τὸ βιβάριον τοῦ Ἀγίου Θεοδώρου τέλειον καὶ δλόκληρον μετὰ τῆς ἀρχαίας προνομῆς καὶ περιοχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς παντὸς γένους θαλαττίας ἐν Ξάνθῃ.

53. Τὸ Μονύδριον τοῦ Τιμίου Προδρόμου μεθ' ἐνὸς περιβολίου ἐκ διαφόρων δένδρων, ἄλλων τόπων καὶ ἐνὸς ἀμπελῶνος.
54. Μετόχιον ἔτερον Μούδρου ἐν Λήμνῳ μετὰ δέκα παροίκων.
55. Μετόχιον ἐν Λήμνῳ 2.000 μοδίων μετὰ τοῦ πύργου αὐτοῦ.
56. Τὸ Παλαιοχώριον τὰ Σωσιανᾶ εἰς τὸν Λαγκαδᾶ μὲ δῆλην τὴν γῆν.

Eἰκ. 12. Θωράκιον παλαιοχριστιανικῆς τέχνης πρὸ τοῦ Καθολικοῦ (7ου αἰώνος)

57. Τὸ ἥμισυ χωρίον τοῦ Λάντζου μετὰ τῶν παροίκων αὐτοῦ, τῆς σημερινῆς Ρεντίνας.
58. Μετόχιον εἰς Βελιγράδιον.
59. Μετόχιον εἰς Βοδενά.
60. Μετόχιον εἰς Καλλίπολιν.
61. Μετόχιον εἰς Τραπεζοῦντα.
62. Μετόχιον εἰς Μυτιλήνην.
63. Μετόχιον εἰς Ἀρταν.
64. Μετόχιον εἰς Νοβόμπερτον.
65. Ἡ Μονὴ Κοτινῆς.

66. Μετόχια ἐν Θεσσαλονίκῃ.
67. Ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Κυριακῆς εἰς Ἀθήνας.
68. Μετόχιον ἐν Ἀφούσιᾳ.
69. Τὸ Μονύδριον τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῆς Μπουροῦς.
70. Τὸ Μετόχιον ἐν Μουντανίοις Προύσης.
71. Μετόχιον Ραχωνίου Θάσου.
72. Μετόχιον Λιμένος Θάσου.
73. Μετόχιον Καλαμᾶν.
74. Μετόχιον Σάμου.
75. Τὸ Μετόχιον Σουφλάριον ἐν Χαλκιδικῇ, ἀγορασθὲν τὸ 1903 παρὰ τῆς Μονῆς τῇ παρακλήσει τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Ἑλληνος Προξένου Θεσσαλονίκης ἀντὶ 40.000 λιρῶν Τουρκίας, ἀπὸ τὸν Ἐβραῖον Μοδιάνον.
76. Μετόχιον εἰς Ἰατρούπολιν.
77. Μετόχιον εἰς Δράνουβον.
78. Μετόχιον εἰς Αἶνον.
79. Μετόχιον εἰς Λουκουβίκια Χαλκιδικῆς.
80. Μετόχιον εἰς Μελένικον.
81. Μετόχιον εἰς Τρίκαλα.
82. Μετόχιον εἰς Ἀχινοῦ.

Μετόχια Μονῆς ἐν Ρουμανίᾳ

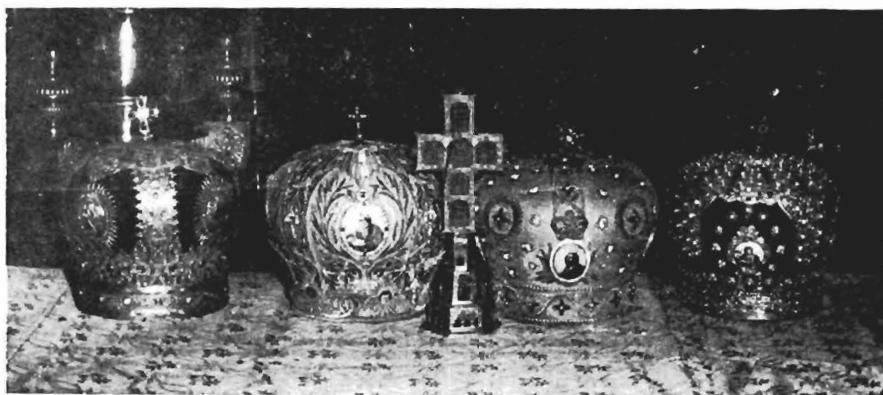
83. Ἡ Μονὴ Γκόλιας μετὰ τριῶν χωρίων ἐν Βεσσαραβίᾳ.
84. Ἡ Μονὴ Ἀγίου Νικολάου ἐν Μύρᾳ Βεσσαραβίας.
85. Ἡ Μονὴ Πρετζίστας ἐν Βεσσαραβίᾳ.
86. Ἡ Μονὴ Ρακετώσσης.
87. Μουσίαι Ρακετώσσης.
88. Μουσίαι Γκόλιας.
89. Μουσίαι Σκήτης Φατατζοῦνι.
90. Μουσίαι Μονῆς Μύρων.
91. Μουσίαι Μονῆς Πρετζίστας Φωξάνης.

Ἀκίνητα ἐν Θεσσαλονίκῃ

92. Πολυκατοικία Ἀριστοτέλους 18.
93. Πολυκατοικία Παύλου Μελᾶ 22.
94. Πολυκατοικία Τσιμισκῆ 68.
95. Πολυκατοικία Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ Αἰμιλιανοῦ Γρεβενῶν 29, κτισθεῖσα ὑπὸ τῆς Μονῆς καὶ
96. Τὰ 19/32 τῆς νησίδος Ἀντᾶ Μπουροῦς περιελθόντα εἰς τὴν Μονὴν ἐκ κληρονομίας τοῦ ἀδελφοῦ Γέροντος Ἰγνατίου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω 96 Μετοχίων τῆς Μονῆς σήμερον εἰς τὴν κυριαρχίαν της εύρισκονται μόνον τὰ κάτωθι:

1. Τὸ Οἰκοδομικὸν Συγκρότημα τοῦ Μετοχίου Ἐρμυλείας καὶ ἡ δασοπεριοχὴ αὐτοῦ, ἀποτελουμένη καθ' ἡμᾶς μὲν ἐκ 14.000 στρεμμάτων κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν δὲ ἐποικισμοῦ Χαλκιδικῆς ἐξ 11.000.

Eἰκ. 13. Μίτραι πατριαρχῶν Κωνσταντινούπολεως

2. Αἱ εἰσπράξεις ἐκ τοῦ βιβαρίου τῆς Βισθωνίδος κατὰ 60%.
3. Τὸ Μονύδριον τοῦ Ἀγίου Νικολάου, τὸ εύρισκόμενον ἐντὸς αὐτοῦ.
4. Τὸ Μετόχιον Καλαμᾶν, τὸ ἀποτελούμενον ἐκ δύο οἰκιῶν ἑτοιμορρόπων, ἐνὸς μικροῦ ναϊδρίου τῆς Θεοτόκου τῆς Ἐσφαγμένης καὶ 75 στρεμμάτων γῆς ἐξ ἐσπεριδοειδῶν, ἔλαιῶν καὶ ἀμπελώνων.
5. Τὸ Μετόχιον Σάμου ἐξ ἐνὸς μικροῦ ναϊδρίου τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ καὶ τριῶν-τεσσάρων τεμαχίων γῆς.
6. Πολυκατοικία Ἀριστοτέλους 18 ἐν Θεσσαλονίκῃ.
7. Ἐτέρα Πολυκατοικία Παύλου Μελᾶ 22 ἐν Θεσσαλονίκῃ.
8. Τρίτη Πολυκατοικία Τσιμισκῆ 68 ἐν Θεσσαλονίκῃ.
9. Τετάρτη Πολυκατοικία Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ Αἰμιλιανοῦ Γρεβενῶν 29 ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ
10. Τὰ 19/32 τῆς νησίδος Ἀντᾶ Μπουροῦς.

Τὰ δύο προσδοφόρα καὶ μεγαλύτερα ἐκ τῶν 96 μετοχίων τῆς Μονῆς, δο Ἀγιος Μάμας καὶ τὸ Σουφλάριον, ἐδόθησαν ὑπὸ τῆς Μονῆς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ἵνα ἐγκαταστήσῃ εἰς αὐτὰ πρόσφυγας ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀναγνωρίσῃ τὰ ἀνέκαθεν κυριαρχικὰ τῆς Μονῆς δικαιώματα ἐπὶ τοῦ βιβαρίου τῆς Βισθωνίδος.

Τὰ δύο Μετόχια τῆς Θάσου, τὸ Προσφόριον, τὴν Ἀμμουλιανήν, τὴν Ἐρμυλείαν, τὸν Πρόβλακα καὶ τὴν Καλαμαριὰν ἀπηλλοτρίωσεν τὸ Ἑλλ-

νικὸν Δημόσιον καὶ ἄλλα μὲν παρεχώρησεν εἰς ἀκτήμονας, εἰς ἄλλα δὲ ἐγκατέστησε πρόσφυγας. Τὰ 120 χωράφια ἐπώλησεν ἡ Μονὴ τὸ 1821 ὡς παθητικά.

Τὰ ἐν Ρουμανίᾳ ἡρπάγησαν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἀρχῶν καὶ ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν οἱ μοναχοί. Δὲν ἔμειναν δὲ ἀμέτοχοι εἰς διαρπαγὸς καὶ οἱ διοροι κάτοικοι μετὰ τῶν μικρῶν μετοχίων αὐτῆς.

Τὰ δὲ λοιπὰ μεγάλα μετόχια ἡρπάγησαν ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς κατακτητὰς καὶ θεματάρχας.

Αἱ δωρεαὶ πρὸς τὴν Μονὴν καὶ αἱ ἀγοραὶ αὐτῆς δὲν περιωρίζοντο μόνον εἰς τὰ ἀκίνητα περιουσιακά, ἐπεξετείνοντο καὶ εἰς ἄλλα εἴδη.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς ἀριθμεῖ σήμερον 1.750 περίπου χειρογράφους κώδικας καὶ 10.000 περίπου ἔντυπα βιβλία. Οἱ 500 περίπου τῶν χειρογράφων κωδίκων, κατὰ τὸ πλεῖστον μεμβράνινοι, προέρχονται ἐκ δωρεῶν βασιλέων, πατριαρχῶν, ἐπισκόπων καὶ μεγάλων ἀρχόντων ἢ προσωπικοτήτων· οἱ δὲ λοιποὶ κώδικες ὡς καὶ τὰ ἔντυπα προέρχονται ἀπὸ ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς, καὶ δὴ μετὰ τὸ 1453, ὅτε εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὴν Μονὴν ὁ ἴδιόρρυθμος βίος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ἔδρων πνευματικῶς ἐλευθέρως. Ἔγραφον καὶ ἡγόραζον βιβλία, ἐνεπλούτιζον τὰς ἴδιωτικάς των βιβλιοθήκας μὲ πάμπολλα καὶ ποικίλα βιβλία, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν τὰ βιβλία αὐτῶν ἐνετάσσοντο ὑπὸ τῆς Μονῆς εἰς τὴν κοινὴν αὐτῆς βιβλιοθήκην.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, ὅτι ἔντυπά τινα καὶ ἐλάχιστα χειρόγραφα ἔχουσιν ἐνταχθῆ καὶ ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς παλαιᾶς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ἐντὸς τῆς ὁποίας εὑρίσκετο καὶ μέρος ἐντύπων βιβλίων ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη, ἥτινα φέρουσι καὶ τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς Μονῆς ἀξιόλογοι εἰσὶν οἱ κάτωθι:

1. Ἡ Γεωγραφία τοῦ Στράβωνος Κλαυδίου Πτολεμαίου, ἀντίγραφον τοῦ 11ου ἢ 12ου αἰῶνος. Λέγομεν τοῦ 11ου ἢ 12ου αἰῶνος, διότι οἱ ἐπιστήμονες εἶναι διηρημένοι. Περιέχει τοὺς χάρτας Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, φθάνει μέχρι τῆς Κεϋλάνης, δὲν περιέχει τοὺς χάρτας τῶν Βρεττανικῶν Νήσων. Δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν οἱ τότε κάτοικοι νὰ περάσῃ διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς γεωγραφικάς του μελέτας; Κατὰ τὴν καθαρογραφὴν ἢ ἀντιγραφὴν περιέπεσαν τὰ σχετικὰ φυλλάδια; Ἄγνωστον.

2. Ἡ Πεντάτευχος, ἀντίγραφον τοῦ 11ου αἰῶνος περιέχον 152 εἰκονογραφίας σχετικὰς μὲ τὸ κείμενον, ἐξαιρετικῆς τέχνης. Εἶναι ἀπὸ τὰ δολίγα τόσον πλουσίως εἰκονογραφημένα χειρόγραφα εἰς τὰς βιβλιοθήκας δόλοκλήρου τοῦ Κόσμου.

3. Εὐαγγέλιον, ἀντίγραφον τοῦ 11ου αἰῶνος, μὲ χρυσᾶ γράμματα καὶ τινας εἰκονογραφίας δεσποτικῶν ἔօρτῶν· ἐν ἀρχῇ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν καὶ τινων ἑτέρων ἐν τέλει ἐπὶ χάρτου.

4. Τὸ Ψαλτήριον τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἀντίγραφον τοῦ ΙΙου αἰῶνος, φέρον καὶ τινας εἰκονογραφίας τῆς ζωῆς τοῦ Δαυίδ καὶ ἑτέρας εἰς τὸ τέλος ἐπὶ χάρτου, τὸ προσέφερεν οὗτος εἰς τοὺς προγόνους τοῦ Μακαρίου Θεσσαλονίκης, δστις ἔρχεται εἰς τὴν Μονὴν συναποκομίζων τοῦτο μετὰ τῆς βιβλιοθήκης του, ἐγκαταβιοῖ εἰς αὐτήν, ἀποθνήσκει καὶ μένει τὸ

*Eἰκ. 14. Τὸ τέλος χρυσοβούλλου λόγου μὲ χρυσὴν βούλλαν καὶ ὑπογραφήν:
„† Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ
Ρωμαίων, δούκας Ἀγγελος Κομνηνός οὗτος
λογοθόος”*

Ψαλτήριον εἰς τὴν Μονήν. Φέρει καὶ σχετικὴν πληροφορίαν καὶ ὑπογραφὴν τοῦ Βασιλέως.

5. Φυλλάς τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ 17ου αἰῶνος χαρτώα τοῦ Γάνου καὶ χώρας Ἰακώβου, ἰδιόχειρος καὶ δῶρον αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Παρθένιον, φέρουσα τοὺς Ἀγίους Χρυσόστομον, Βασίλειον καὶ Γρηγόριον τὸν Διάλογον καὶ τὰς Λειτουργίας αὐτῶν, προμετωπικὰ

ποικίλματα, γράμματα κεφαλαῖα ώραιότατα καὶ ἐπιγραφὴν μὲ χρονολογίαν.

6. Φυλλάς τῆς Θείας Λειτουργίας Γρηγορίου Λαδικείας χαρτώα τοῦ 17ου αἰῶνος, φέρουσα τὸν Ἅγιον Χρυσόστομον καὶ Βασίλειον καὶ τὰς Λειτουργίας αὐτῶν μὲ κεφαλαῖα γράμματα πολύχρωμα ώραιότατα.

*Εἰκ. 15. Γράμμα τοῦ πάπα Ρώμης Εὐγενίου Δ' πρὸς τὴν Μονὴν
Βατοπαιδίου, τοῦ ἔτους 1439*

7. Κώδικες τοῦ Μ. Ἀθανασίου.
8. Τὸ ιατρικὸν τοῦ ιατροῦ Ἀετίου Ἀμιδηνοῦ τοῦ ἐκ Μεσοποταμίας, ζήσαντος τὸν δον αἰῶνα.
9. Κώδικες τοῦ Μ. Βασιλείου.
10. Κώδικες Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
11. Κώδικες τοῦ Γρηγορίου Νύσσης.
12. Οἱ ἀντιγραφέντες Κώδικες ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ καὶ οἱ διὰ δαπάνης αὐτοῦ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐξαιρετικοὶ Κώδικες μεγαλόσωμοι.
13. Ἡ ἐξάβιβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου.
14. Κώδικες Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.
15. Κώδικες τοῦ Θεοδωρήτου Κύρου.
16. Κώδικες τοῦ Εὐσεβίου Παμφύλου.

17. Κώδικες τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.
 18. Πλεῖστοι Κώδικες τῶν Εὐαγγελίων.
 19. Ὁ Κώδιξ τῶν λόγων Λέοντος τοῦ Σοφοῦ.
 20. Ὁ Κώδιξ τοῦ Ὄμηρου, χαρτῶς καὶ
 21. Ὁ μουσικὸς μέγας μεμβράνινος κώδιξ τοῦ 11ου αἰῶνος.
- Ἡ Μονὴ ἔχει καὶ 25 εἰλιτάρια Λειτουργίας.

Χρυσόβολος θάλασσας

Τῶν Βασιλέων Ἀνδρονίκων Παλαιολόγων Β', Γ' καὶ Δ'.

Τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου τοῦ πρεσβυτέρου.

Τοῦ Ἰωάννου Οὐγγλεση.

Τοῦ Στεφάνου Δουσάν.

Τοῦ Ἀσάν καὶ τινων ἑτέρων.

Τὰ ἀνωτέρω χρυσόβολα ἔξεδόθησαν ἐπ’ ὄνόματι τῆς Μονῆς πρὸς διασφάλισιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων αὐτῆς ἐπὶ τῶν κτηματικῶν περιουσιῶν ἡ καὶ δωρεῶν αὐτῶν εἰς τὴν Μονήν.

ΚΕΙΜΗΛΙΑ, ΕΙΚΟΝΕΣ, ΑΓΙΑ ΛΕΙΨΑΝΑ

Ως ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν ἡ Μονὴ τὸν 13ον αἰῶνα εἶχεν ἀποστερηθῆν πότε τῶν πειρατῶν τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ κειμηλίων αὐτῆς, πλὴν τῆς ὑπὸ τῶν μοναχῶν κρυβείσης εἰκόνος τῆς Θεοτόκου τῆς Βηματαρίσσης καὶ ἐνὸς μικροῦ κιβωτίου, περιέχοντος χῶμα καὶ αἷμα ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ φέροντος ἔξωτερικῶς διαφόρους παραστάσεις ἀπὸ τὸ μαρτύριον καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Ἀγίου. Τοῦτο κατὰ τοὺς ἀρχαιολόγους θεωρεῖται ἀρχαιότερον ἐξ ὅλων ὅσα ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἡ Μονὴ.

Ἡ Βηματάρισσα, κατὰ τὸν καθηγητὴν καὶ ἀκαδημαϊκὸν σήμερον κ. Ἅ. Ξυγγόπουλον, εἰς τὸ πρόσωπόν της φέρει τρία, τέσσαρα ἐπιζωγραφήματα, τὰ ὅποια προσέθετεν ἡ ἄγνοια τοῦ μοναχοῦ, ἵνα παρουσιάζῃ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐκφραστικώτερον, διότι ἀπεμαυροῦτο ἐκ τῶν πολλῶν ἀσπασμῶν. Ἡ εἰκὼν αὕτη κάτωθεν τῆς σημερινῆς ἐπαργυρώσεως φέρει ἑτέραν λεπτοτάτην ἐπίχρυσον, εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς δόπιας ὑπάρχει μεγαλογράμματος ἐπιγραφὴ ἐκ κυανοῦ σμάλτου, ἥτις διαλαμβάνει, ὅτι ἐγένετο ἐπὶ ἡγουμένου μᾶλλον Δοσιθέου, ἵνα προστατεύῃ τοὺς ἀδελφούς τῆς Μονῆς. Ἡ κεντρικὴ σημερινὴ ἐπαργύρωσις εἶναι τοῦ 16ου αἰῶνος, ἡ πρώτη περιθωριακὴ τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἡ δευτέρα περιθωριακὴ τοῦ 19ου αἰῶνος. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἀνάγουν εἰς τὸν 11ον αἰώνα.

Τὸν 14ον αἰῶνα, ὡς διέσωσεν ἡ παράδοσις, ἀγοράζει ἡ Μονὴ παρὰ τῶν Νορμανδῶν τὰς ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης διαρπαγείσας εἰκόνας τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Φιλοξενίας τοῦ Ἀβραάμ, τὰς τοποθετη-

μένας σήμερον ἔμπροσθεν τῶν ἀνατολικῶν κιόνων τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα οἱ ἐκ Σερρῶν συγγενεῖς τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ προσφέρουσιν εἰς τὴν Μονὴν τὴν διπρόσωπον εἰκόνα τὴν ἐκ λίθου στεατίτου, τὴν φέρουσαν ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὴν Ὁδηγήτριαν, ἐπὶ

Eἰκ. 16. Γράμμα τοῦ Gulielmus Marchio Montisferrati Sacri Romani πρὸς τὴν Μονήν, τοῦ ἔτους 1520

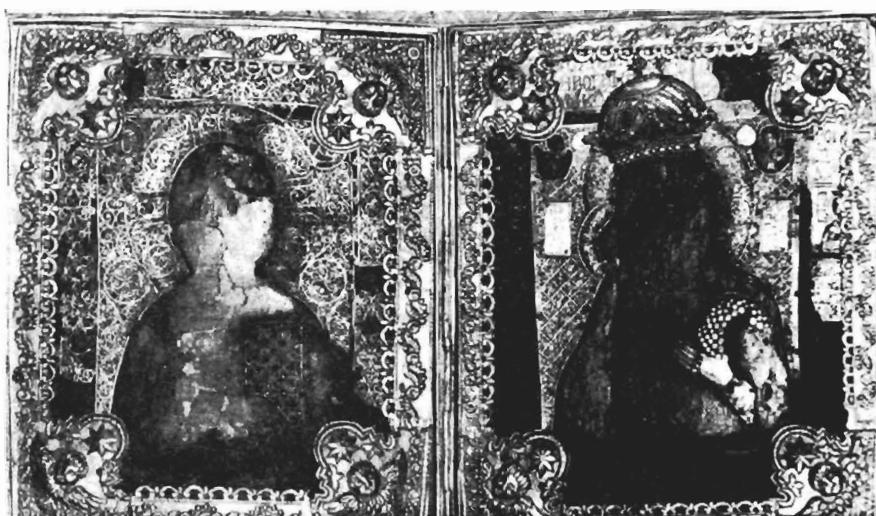
δὲ τῆς ἑτέρας Στρατηλάτας Ἀγίους ἐφίππους, ἔχουσαν τὰ περιθώρια ξύλινα, φέροντα ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ὄψεως τοὺς 12 Ἀποστόλους, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας Στρατηλάτας Ἀγίους.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν ἡ Παπαδοπούλινα τὰς δύο εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου, φερούσας περιθώρια ἐπάργυρα μὲν φωτοστέφανα ἐν μέρει καὶ ἐπισμαλωμένα. Εἰς τὸ κάτω μέρος ἡ μία φέρει ἐπιγραφήν, τμῆμα τῆς ὁποίας ἐλλείπει. Ἀμφότεραι εὑρίσκονται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα προσφέρονται εἰς τὴν Μονὴν αἱ φορηταὶ μωσαϊκαὶ εἰκόνες τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς Ἀγίας Ἀννης κρατούσης τὴν Θεοτόκον, ἀκαθορίστου αἰῶνος.

‘Ωσαύτως καὶ αἱ δύο εἰκόνες τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἐκ λίθου στεατίτου καὶ τοῦ Δωδεκαόρτου ἐκ λίθου ἀχάτου, ἀκαθορίστου αἰῶνος.

‘Ομοίως καὶ τὰ κατὰ παράδοσιν Νινία τῆς Βασιλίσσης Θεοδώρας, εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου, αἵτινες εἶναι ἔργα δύο ζωγράφων καὶ χρυσοχοϊκῆς τέχνης τεσσάρων ἐποχῶν.

*Eἰκ. 17. Τὰ Νινία τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας.
Φορητὰ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου*

Αἱ ἔξ ἀνωτέρω εἰκόνες προέρχονται ἐξ Ἰωαννίνων, ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ.

Ἐπίσης ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν τὴν οἰκογενειακὴν τῶν Ἀνακτόρων εἰκόνα τῶν Ἀγίων Πέτρου καὶ Παύλου, ἣτις εὑρίσκεται τοποθετημένη σήμερον εἰς τὸν ἀριστερὸν θρόνον τοῦ Καθολικοῦ.

‘Ως ἔχομεν ἐκ τῶν παραδεδομένων, τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς προσέφερεν εἰς τὴν Μονὴν μωσαϊκὴν εἰκόνα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, μεγάλης ἀξίας ἔργον, ἣτις καὶ ἐφυλάσσετο ἐν τῇ Μονῇ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Ἡ Μονὴ ἔχουσα ἐνδιαφέροντα διὰ τὰ ἐν τῇ Βεσσαραβίᾳ αὐτῆς εἰσοδήματα, παρεκάλεσε τὸν τότε ἐπισκεφθέντα αὐτὴν πρέσβυτον τῆς Ρωσίας ἐν Κωνσταντινούπολει νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ ταῦτα. Ἐκεῖνος ἀπεδέχθη, ἡ δὲ Μονὴ θέλουσα νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ τὸν ἡρώτησε, τί δῶρον ἐπιθυμεῖ νὰ τοῦ κάμη· ἐκεῖνος, περιελθὼν τὰς εἰκόνας τοῦ ναοῦ, ἐζήτησεν ἐκείνην, τὴν ὅποιαν καὶ προσέφερεν ἡ Μονὴ. Ἐκεῖθεν ἡ εἰκὼν αὕτη ἐνεφα-

νίσθη εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ ἐκ τοῦ Καναδᾶ, ὡς ἔχομεν πληροφορίας, ἔλαβε τὴν ἄγουσαν διὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην, δπου καὶ εύρισκεται σήμερον.

Ἐκτὸς τῆς εἰκόνος ταύτης ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς προσέφερεν εἰς τὴν Μονὴν καὶ τὸν πρῶτον Ἐπιτάφιον τοῦ σκευοφυλακείου, φέροντα τὸν Ἰησοῦν, τὰ τέσσαρα σύμβολα τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ διὰ γραμμάτων τὴν δωρεὰν αὐτοῦ. Ὁ αὐτὸς προσέφερε καὶ ἐν ὀῷμοφόριον μέγα, τοῦ ὅποίου τὸ ἀρχικὸν ὑφασμα δὲν διεσώθη. Διεσώθησαν ὅμως οἱ σταυροὶ καὶ αἱ ταινίαι αὐτοῦ ἐπὶ ἑτέρου ὑφάσματος λευκοῦ, δύο Εὐαγγέλια, πιθανὸν καὶ περισσότερα, φυλασσόμενα ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ, καὶ πολλὰ ἔτερα κειμήλια, ἄτινα τὸ 1821 διηρπάγησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν ἐν λάβαρον, διὰ τὴν τέχνην τοῦ ὅποίου ἀναφέρω εἰς ἄλλο σημεῖον.

Οἱ ἴδιοι προσφέρει καὶ δύο Εὐαγγέλια, πιθανὸν καὶ περισσότερα, ἄτινα φυλάσσονται ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ καὶ ἔτερα πολλὰ διαρπαγέντα τὸ 1821 ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τοῦ ἰδίου σφῆσαν καὶ δύο ἀναλόγια ἔξυλόγλυπτα ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῆς Ἀγίας Ζώνης, φέροντα τοὺς 24 οἴκους καὶ τινας παραστάσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Θωμᾶς ὁ Πρελοῦμπος προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν ἐν Ἀγιον Ποτήριον μετὰ καπακίου, ἀργυροῦν, ἐπίχρυσον, κατάστικτον ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ ἐκ μαργαριτῶν. Ἐπὶ τοῦ καπακίου εἰκονίζεται θρόνος καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ Ἰησοῦς εὐλογῶν. Ἐπὶ τῆς βάσεως φέρει ἐπιγραφήν.

Πιθανὸν πολλὰ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων προερχομένων ἀντικειμένων νὰ προέρχωνται ἐξ αὐτοῦ, διότι καὶ οὗτος ἦτο συγγενῆς Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ.

Μανουὴλ ὁ Δεσπότης Καντακουζηνὸς ὁ Παλαιολόγος προσέφερεν εἰς τὴν Μονὴν τὴν Ἱασπίν, ἀγιον ποτήριον φέρον δοχὴν ἐξ ὁμωνύμου λίθου πολυτίμου, ἐξ οὐ ἔλαβε τοῦτο καὶ τὸ δνομα. Ἐπὶ τοῦ χειλούς φέρει τὰ ἐξῆς γράμματα «ἔδωκε τοῖς Ἀγίοις αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ εἰπὼν λάβετε φάγετε... Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...» Ἐπὶ δὲ τῆς βάσεως αὐτοῦ ἐντὸς κύκλων φέρει τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν συλλαβῶν τοῦ τίτλου του ἥ μᾶλλον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Τοῦτο φυλάσσεται σήμερον ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Μονῆς.

Εἰς τὸ σκευοφυλάκειον φυλάσσεται μία μίτρα ἀσυνήθους σχήματος, ἀποδιδομένη εἰς τὸν Ἀνδρόνικον Παλαιολόγον.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα προσφέρουν εἰς τὴν Μονὴν τὸ μέγα κιβώτιον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μετὰ Τιμίου Ξύλου.

Προσφέρουν ἐπίσης τὴν Τιμίαν Ζώνην τῆς Θεοτόκου ἀτεμάχιστον καὶ ἀκολουθοῦν αἱ προσφοραὶ τῶν ἐξῆς Ἀγίων Λειψάνων:

1. Μέρους τοῦ Καλάμου διὰ τοῦ ὅποίου ἐπότισαν ὅξος καὶ χολὴν τὸν Ἰησοῦν.

2. Τῆς Κάρας τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου Κρήτης.

3. Τῆς Κάρας τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
4. Τῆς Κάρας τοῦ Ἀγίου Μοδέστου.
5. Τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου.
6. Τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος.
7. Τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἀγίου Προκοπίου.

*Εἰκ. 18. Διπρόσωπος φορητὴ εἰκὼν ἐκ λίθου στεατίτον μετὰ
ξυλίνου περιθωρίου τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Καντακούζηνοῦ*

8. Τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἀγίου Τρύφωνος.
9. Τμήματος τοῦ Ἀποστόλου Βαρθολομαίου.
10. Τοῦ κάτω μέρους τοῦ ποδός τοῦ Ἀγίου Ἐρμολάου.
11. Τμήματος τοῦ Ἀγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου.
12. Τοῦ δακτύλου τοῦ Τιμίου Προδρόμου.
13. Τεμαχίων Ἀγίου Χαραλάμπους καὶ Ἀγίου Τρύφωνος.
14. Τεμαχίων μικρῶν πολλῶν ἑτέρων Ἀγίων.
15. Τοῦ Ἀγίου λειψάνου τοῦ Ἀγίου Εὐδοκίμου τοῦ νεοφανοῦς τοῦ Βατοπαιιδινοῦ.
16. Τοῦ δευτέρου κιβωτίου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.
17. Τοῦ τρίτου κιβωτίου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ
18. Ἐτέρων τινῶν Ἀγίων λειψάνων φυλασσομένων ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ.

Αξιόλογα καὶ ἀρχαιότατα εἶναι τὰ καλὰ καὶ ἐπίσημα ἀφιερώματα τῆς Βηματαρίσσης, τὰ φυλασσόμενα ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ, ἃτινα λεπτομερῶς περιγράφονται ἐν ἄλλοις σημείοις.

Τὸν 17ον αἰῶνα ὁ Γρηγόριος Λαοδικείας ὁ Βατοπαιδινός, καλλιγρά-

Eἰκ. 19. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐκ λίθου στεατίτου

φος καὶ ζωγράφος, προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν τρία φαιλώνια, «τὰ ὅποια οἱ τότε Ἐπίσκοποι ἔφερον εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχιερατικοῦ σάκκου», φέροντα τὸ μὲν ἐν ἐπὶ τοῦ ὕμου ὀλοσώμους χρυσοκεντήτους Ἀγγέλους, τὸ δὲ ἔτερον τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ θρόνου, πλαισιούμενον ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων χρυσοκεντήτων, τὸ δὲ τρίτον τὴν ράβδον τοῦ Ἰεσαί, τὴν βλαστήσασαν χρυσοκέντητον. Τῶν δύο πρώτων καὶ τὰ πρόσωπα εἶναι κεντητά. Τὸ τρίτον φαίνεται μᾶλλον νεώτερον.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ Ἰωάννης Βοεβόδας, ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας, προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν τὸν δεύτερον ἐπιτάφιον τοῦ σκευοφυλακείου, τὸν τάπητα τῆς Βηματαρίσσης, τὶς τέσσαρες ποδιές τῶν εἰκόνων τῶν κιόνων τοῦ Καθολικοῦ καὶ τὶς δύο πάντες τῶν ψαλτῶν, τὰς ὅποιας ἐτοποθέτουν ὅπισθεν τῶν ψαλτῶν ἐπὶ τοῦ τοίχου, τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ Πάσχα καὶ τῆς Πεντηκοστῆς, ἅπαντα πλουσιώτατα χρυσοκέντητα, ὁ δὲ ἐπιτάφιος καὶ μαργαριτοκέντητος, ἔξαιρετικῆς τέχνης τῶν Παραδουναβίων χωρῶν.

Τὸν 16ον αἰῶνα ἄγνωστός τις προσφέρει τῇ Μονῇ ἐν κάλυμμα προσκυνηταρίου μεταβυζαντινῆς χρυσοκεντήτου τέχνης, φέρον τὸν Ἰεσαὶ ὑπτιονέξ οὐ διάβολος ή βλαστήσασα φέρουσα δώδεκα προπάτορας.

Τὸν 18ον αἰῶνα αἱ συντεχνίαι Κωνσταντινουπόλεως προσφέρουν εἰς

Εἰκ. 20. Φορητὴ εἰκὼν τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ηαΐλου δωρηθεῖσα ὑπὸ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου

τὴν Μονὴν τὴν κεντητὴν πύλην τοῦ Μεσονυκτικοῦ, τὴν φέρουσαν κεντητὸὺς τοὺς Ἅγιους Κωνσταντίνον καὶ Ἐλένην, ἄνωθεν αὐτῶν ἔξαπτέρυγα κεντητά, τὸν Σταυρὸν καὶ τὰ Φωτοστέφανα καὶ τὰ περιθώρια τῆς πύλης χρυσοκέντητα. Εἰς τὸ κάτω μέρος αὐτῆς ὑπάρχει ἐπιγραφὴ μὲ λεπτότατα γράμματα.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἡ Μονὴ διέσωσε καὶ μερικὰ ἐπιτραχήλια, φέροντα χρυσοκεντήτους Ἅγιους εἰς δύο σειράς καθέτως δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς ἑορτάς, μεταβυζαντινῆς τέχνης, ἐπιγονάτια καὶ ἐπιμανίκια, καὶ τινα καλύμματα παρομοίας τεχνικῆς.

Οσα ἀφήρεσαν οἱ Τούρκοι ἐκ τῆς Μονῆς τὸ 1821 εἶναι ἄγνωστα καὶ ἄπειρα. Διότι τότε οὗτοι εἶχον θέσει ὠμῶς τὸ θέμα εἰς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς: «ἢ θὰ μᾶς παραδώσητε ὅ,τι ἔχετε, ἢ θὰ σᾶς κόψωμεν ὅλους καὶ θὰ τὰ πάρωμεν».

Εἰς τὴν ἀνέκκλητον ταύτην δήλωσιν, ὁ ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος ὁ ἔξ

Αῖνου, ὁ μετὰ ταῦτα ἀόμματος, καλεῖ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς λέγει: «Ἄντοι εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ πάρουν ὅσα δὲν ἡδυνήθημεν νὰ κρύψωμεν. Ἔχω τὴν γνώμην νὰ τὰ δώσωμεν, διότι ἐάν δὲν τὰ δώσωμεν καὶ θὰ μᾶς κόψουν καὶ θὰ τὰ πάρουν, καὶ ἐγὼ σᾶς ὑπόσχομαι, ὅτι θὰ μεταβῶ ἔξω καὶ θὰ τὰ ἀντικαταστήσω». Ἀκούσαντες οἱ πατέρες τοῦτο καὶ μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ πράξωσιν, ἔχοντες καὶ σεβασμὸν εἰς τὴν κρίσιν καὶ πεποιθησιν εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ, ὡς τοῦτο διαπιστοῦται καὶ ἐκ τῶν ἀντικατασταθέντων, ἀπεφάσισαν νὰ τὰ δώσουν καὶ ἐσώθησαν. Παρὰ ταῦτα ἐκεῖνοι μέχρι τοῦ 1830 δὲν ἔπαινσαν νὰ τοὺς ἀπομυζοῦν βαναύσωσι.

Μετὰ τὸ 1830 ἥρχισεν ἡ Μονὴ διὰ τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς πνευματικῆς στάθμης καὶ τῆς ὑποδειγματικῆς τῶν ἀδελφῶν ἀρετῆς νὰ ἀποκτῷ ἔτερα σκεύη καὶ κειμήλια ἱερά. Εὐαγγέλια ἐπάργυρα, ἐπίχρυσα, πολλὰ ἔξ αὐτῶν κεκοσμημένα καὶ μὲ λίθους, ἄγια ποτήρια, σταυροὺς μεγάλους εἰσοδικοὺς ἔυλογλύπτους, ἔξαιρετικῆς τέχνης, ἐπαργύρους καὶ ἐπιχρύσους, μανουάλια εἰσοδικὰ ἀργυρᾶ καὶ μή, μερικὰ καὶ μὲ λίθους καὶ μὲ σμάλτα, κανδήλια ἄφθονα μεγάλα ἀργυρᾶ, πολλὰ καὶ ἐπίχρυσα, σταυροὺς μεγάλους ἀργυροῦς ἐπιχρύσους, σαβατιωμένους ἐν μέρει χορῶν, Σταυρώσεως, Κοιμήσεως καὶ μωσαϊκοῦ Εὐαγγελισμοῦ κιόνων, διακονικὰ κιβώτια καὶ θυμιατά, κατσία καὶ ἔξαπτέρυγα, ἀρχιερατικά, πατερίτσες, σταυροὺς ἀσπασμοῦ ἀγάπης καὶ εὐλογίας, στήθους ἀρχιερατικούς καὶ ἐγκόλπια, ἱερατικὰ ἄμφια καὶ διακονικὰ Βιέννης, ἔξαιρετικῆς ποιότητος καὶ πολύτιμα.

Ο ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος ὁ ἐξ Αἴνου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀντικειμένων τὰ ὄποια ἀντικατέστησε διὰ τῆς δραστηριότητός του καὶ τοῦ ἥθους του, τοῦ ὄποιον τὰ ἔργα συναντῶνται εἰς κάθε μετακίνησιν ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου, ἀντικατέστησε καὶ τὰς ἐπαργύρους καὶ ἐπιχρύσους ἐπενδύσεις τῶν τεσσάρων μεγάλων εἰκόνων τοῦ τέμπλου τοῦ Καθολικοῦ, τὸ δεύτερον περιθώριον τῆς Βηματαρίσσης, τὰς ἐπαργυρώσεις τῶν θαυματουργῶν εἰκόνων Ἀντιφωνητρίας, Ἐσφαγμένης καὶ Παραμυθίας. Ἡ δραστηριότης καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς Θαυματουργοῦ εἰκόνος τοῦ Ἀξιον Ἐστὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Πρωτάτου.

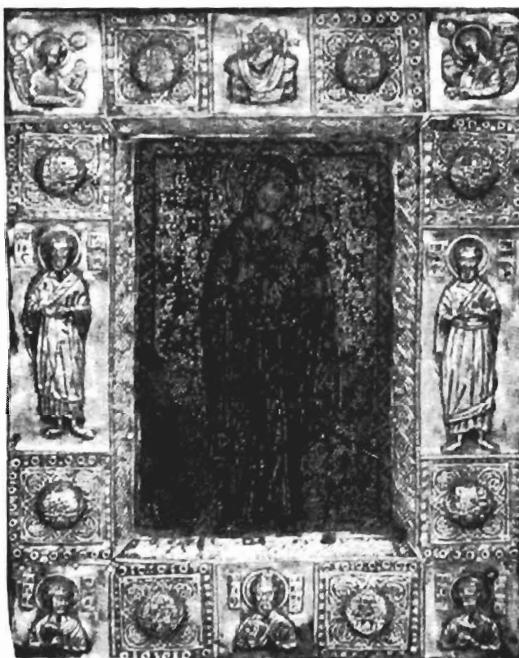
Τὰς εἰκόνας τῶν δυτικῶν κιόνων τοῦ Καθολικοῦ, Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ Ἀγίων Ἀρχαγγέλων, ἐπαργύρωσεν ὁ γέρων Κοσμᾶς ὁ Βατοπαιδινός. Οὗτος ἐπαργύρωσε καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ παρεκκλησίου τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων. Τὸν ζῆλον αὐτοῦ ἀκολουθήσας ὁ γέρων Ἀνανίας ὁ Βατοπαιδινὸς ἐπαργύρωσε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος εἰς τὸ παρεκκλήσιον αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ Καθολικὸς ναὸς τῆς Μονῆς σεμνύνεται ἐπὶ τῷ Θείῳ Εὐαγγελισμῷ.

Ἐκτὸς αὐτοῦ ἡ Μονὴ ἔσωθεν ἔχει 19 παρεκκλήσια ἥτοι:

1. Τοῦ Ἀγίου Δημητρίου. 2. Τοῦ Ἀγίου Νικολάου. 3. Τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. 4. Τῆς Ἀγίας Τριάδος. 5. Τῶν Ἀγίων Ἀρχαγγέλων. 6. Τοῦ

Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου. 7. Τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος. 8. Τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. 9. Τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. 10. Τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ. 11. Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. 12. Τῆς Θείας Μεταμορφώσεως. 13. Τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων. 14. Τῶν Ἀγίων Θεοδώρων. 15. Τοῦ Ἀγίου

Eἰκ. 21. Φορητὴ μωσαϊκὴ εἰκὼν τῆς Ἀγίας Ἀννης

Μηνᾶ. 16. Τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου. 17. Τοῦ Τιμίου Προδρόμου. 18. Τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ 19. Τοῦ Ἀγίου Γεωργίου.

Ἐκτὸς αὐτῶν ἔχει καὶ ἔτερα 12 ἔξωθεν καὶ πέριξ τῆς Μονῆς, ἥτοι:

1. Τοῦ Ἀγίου Ἀρτεμίου. 2. Τῶν Ἀγίων Πέτρου καὶ Ὁνουφρίου. 3. Τοῦ Ἀγίου Χριστοφόρου. 4. Τῶν Ἀγίων Ἀρχαγγέλων. 5. Τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους. 6. Τῶν Ἀγίων Πάντων. 7. Τοῦ Ἀγίου Τρύφωνος. 8. Τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. 9. Τοῦ Ἀγίου Μοδέστου. 10. Τοῦ Ἀγίου Νικολάου. 11. Τῶν Πέντε Μαρτύρων 12. Τοῦ Προφήτου Ἡλίου.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Ἡ Μονὴ ἀπὸ τὸ ἔτος τῆς ἀνακαίνισεώς της (972) μέχρι τοῦ 1449 ἦγε βίον κοινοβιακόν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡγουμένευσαν οἱ κάτωθι 43 ἡγούμε-

Εἰκ. 22. Φορητή εἰκόνη Παναγίας τῆς Βηματαρίσσης
ἢ Κτητορίσσης (11ον αἰώνος)

νοι καὶ τινες ἄλλοι τῶν ὄποιων τὰ ὄνόματα δὲν ἀνιχνεύθησαν.

Eἰκ. 23. Φορητὴ εἰκὼν τοῦ Λωδεκαόρτου ἐκ λίθου ἀχάτου

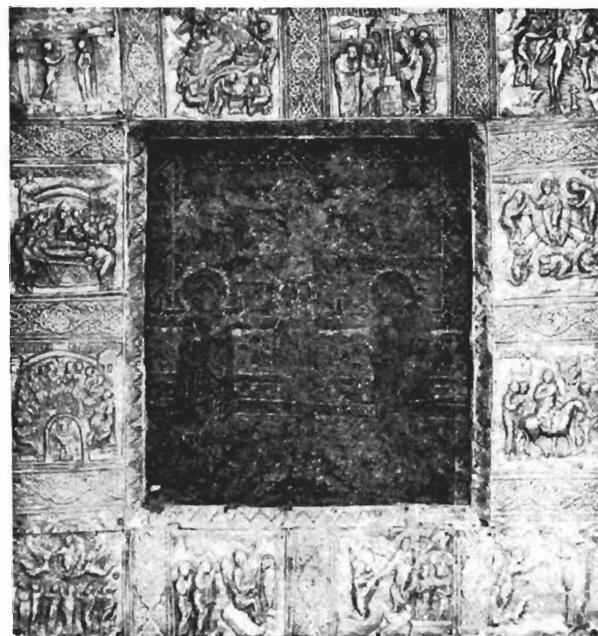
a/a	Χρονολογία	Όνομα	Ιερατικὸς βαθμὸς
1.	972-1002	Νικόλαος	Μοναχὸς
2.	1002-1019	Συμεὼν	Ιερομόναχος
3.	1019-1032	Ἅκωβος	Μοναχὸς
4.	1032-1059	Ἄθανάσιος	Μοναχὸς
5.	1059-1079	Θεοδόσιος	Ιερομόναχος
6.	1079-1083	Σάββας	Μοναχὸς
7.	1083-1097	Μάμας	Ιερομόναχος
8.	1097-1109	Ἰωαννίκιος	Μοναχὸς
9.	1109-	Γεράσιμος	Μοναχὸς
10.	1155-	Κλέων	Μοναχὸς
11.	1167-	Μελέτιος	Μοναχὸς
12.	1169-	Ἅγνατιος	Μοναχὸς
13.	1230-	Δοσίθεος	Ιερομόναχος
14.	1263-1271	Ἀρσένιος	Μοναχὸς
15.	1271-1275	Μάμας	Μοναχὸς
16.	1275-1290	Εὐθύμιος	Μοναχὸς

17.	1290-1297	Νήφων	Μοναχός
18.	1297-1312	Μάρκος	Μοναχός
19.	1313-	Δοσίθεος	Μοναχός
20.	1314-	Θεοδώρητος	Μοναχός
21.	1315-	Μάρκος	Μοναχός
22.	1316-	Νήφων	Μοναχός
23.	1317-1325	Γρηγόριος	Μοναχός
24.	1325-1327	Θωμᾶς	Μοναχός
25.	1337-1345	Ίωαννίκιος	Μοναχός
26.	1345-1363	Γρηγόριος	Μοναχός
27.	1363-1365	Θεόφιλος	Μοναχός
28.	1365-1369	Γεννάδιος δ Νερέας	Μοναχός
29.	1369-1371	Ίγνατιος	Μοναχός
30.	1371-1377	Θεοδόσιος	Μοναχός
31.	1377-1380	Θεόδουλος	Ιερομόναχος
32.	1380-1383	Γαλακτίων	Ιερομόναχος
33.	1383-1394	Δοσίθεος	Ιερομόναχος
34.	1394-1396	Νήφων	Ιερομόναχος
35.	1396-1400	Γεράσιμος	Ιερομόναχος
36.	1400-1404	Χαρίτων	Ιερομόναχος
37.	1404-	Θεοδώρητος	Ιερομόναχος
38.	1405-1407	Δανιήλ	Ιερομόναχος
39.	1407-1410	Ίωακείμ	Ιερομόναχος
40.	1410-1415	Άθανάσιος	Ιερομόναχος
41.	1415-1417	Γεννάδιος	Ιερομόναχος
42.	1417-1426	Θεοφάνης	Ιερομόναχος
43.	1426-1449	Γεννάδιος	Ιερομόναχος

Τὸ 1316 ἡ Μονὴ εἰσάγει τὸ ἀξίωμα τοῦ Δικαίου, τὸ δόποῖον διετήρησε μέχρι τοῦ 1790. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὑπῆρξαν οἱ κάτωθι 35 Δικαῖοι καὶ τινες ἄγνωστοι:

α / α	Χρονολογία	Όνομα	Ιερατικὸς Βαθμὸς
1.	1316-	Νήφων	Ιερομόναχος
2.	1596-	Νικηφόρος	Ιερομόναχος
3.	1599-	Γαβριήλ	Μοναχός
4.	1604	Διονύσιος	Ιερομόναχος
5.	1605-	Παρθένιος	Ιερομόναχος
6.	1607-1619	Δανιήλ	Μοναχός
7.	1619-1625	Τιμόθεος	Ιερομόναχος

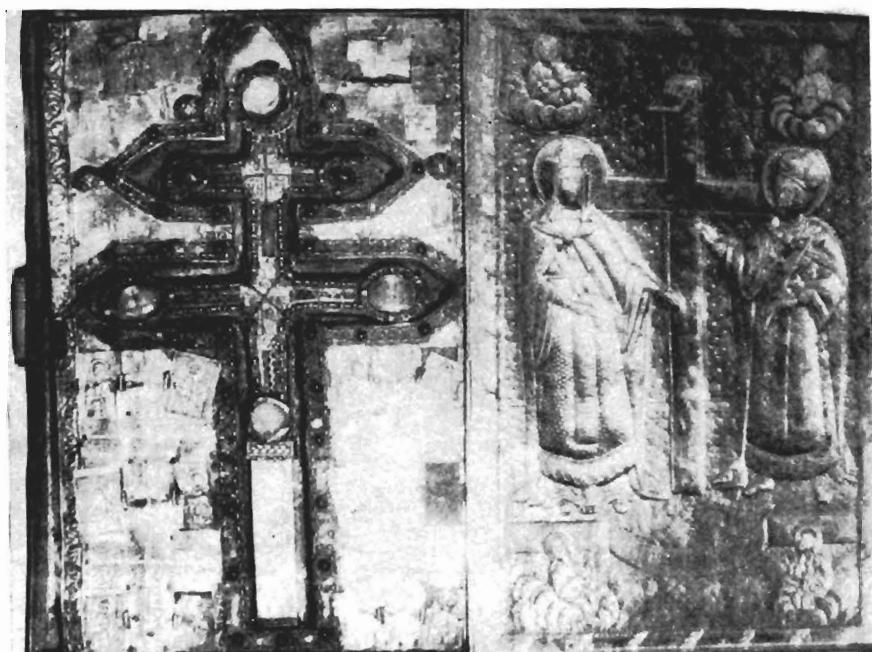
8.	1626-	Ἴγνάτιος	Μοναχὸς
9.	1628-	Γρηγόριος	Μοναχὸς
10.	1629-1632 τὸ β'	Ἴγνάτιος	Μοναχὸς

Εἰκ. 24. Φορητὴ μωσαϊκὴ εἰκὼν τῆς Σταυρώσεως

11.	1632-1634	Λαυρέντιος	Μοναχὸς
12.	1640-1645	Ἱερεμίας	Μοναχὸς
13.	1645	Θεοδόσιος	Ἱερομόναχος
14.	1646	Νικηφόρος	Ἱερομόναχος
15.	1648	Διονύσιος	Μοναχὸς
16.	1651	Σάββας	Μοναχὸς
17.	1652-	Δαυὶδ	Ἱερομόναχος
18.	1655-	Λεόντιος	Ἱερομόναχος
19.	1660	Εὐθύμιος	Ἱερομόναχος
20.	1660	Ζαχαρίας	Ἄρχιερεὺς
21.	1661-	Παρθένιος	Ἱερομόναχος
22.	1664-	Δανιὴλ	Ἱερομόναχος
23.	1669-1674	Νεκτάριος	Μοναχὸς
24.	1685-	Διονύσιος	Ἱερομόναχος

25.	1699-	Ίωάσαφ	Ίερομόναχος
26.	1719-	Γαβριήλ	Μοναχὸς
27.	1723-	Ίωάσαφ	Ίερομόναχος
28.	1733-	Ματθαῖος	Ίερομόναχος
29.	1734-	Ναθαναὴλ	Ίερομόναχος

Εἰκ. 25. Τὸ μέγα κιβώτιον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

30.	1738-	Χριστοφόρος	Ίερομόναχος
31.	1741-	Νικηφόρος	Ίερομόναχος
32.	1750-	Γρηγόριος	Ίερομόναχος
33.	1755-	Μεθόδιος	Ίερομόναχος
34.	1771-	Στέφανος	Ίερομόναχος
35.	1790-	Ἀνθίμος	Ίερομόναχος

*Απὸ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Δικαίου καὶ ἐντεῦθεν βαίνει βραδέως μὲν ἀλλὰ θετικῶς τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸς τὴν ἰδιορρυθμίαν.

*Απὸ τὸ 1449-1792 συνεχίζεται ἡ διατήρησις τοῦ ἡγουμένου μὲ τὰς ἑξῆς ἀρμοδιότητας: Νὰ προβάλληται εἰς τὰς τελετὰς καὶ ἔορτάς, νὰ ὑπογράφῃ τὰ ἔγγραφα καὶ τὰς ἐπιστολὰς τῆς Μονῆς πρῶτος, νὰ ἑξομολογῇ τοὺς ἀδελ-

φοὺς καὶ νὰ παρακολουθῇ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν αὐτῶν. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τὸ 1449-1792 ἡγούμενευσαν 88 ἡγούμενοι, οἱ κάτωθι:

<i>a/a</i>	Χρονολογία	Όνομα	Ιερατικὸς Βαθμὸς
44.	1373-	Ἰωσήφ	Ιερομόναχος
45.	1399-	Νικόδημος	Ιερομόναχος
46.	1449-1481	Σίμων	Ιερομόναχος
47.	1481-1487	Μανασσῆς	Ιερομόναχος
48.	1487-1490	Νήφων	Ιερομόναχος
49.	1490-1505	Κύριλλος	Ιερομόναχος
50.	1506-	Νεόφυτος	Ιερομόναχος
51.	1509-1516	Συμεὼν	Ιερομόναχος
52.	1516-1535	Μαρτύριος	Ιερομόναχος
53.	1535-1541	Εὐθύμιος	Ιερομόναχος
54.	1541-1545	Σωφρόνιος	Ιερομόναχος
55.	1545-1550	Μαρτύριος	Ιερομόναχος
56.	1550-1563	Ἰωσήφ	Ιερομόναχος
57.	1563-1568	Μάξιμος	Ιερομόναχος
58.	1568-1570	Νεόφυτος	Ιερομόναχος
59.	1570-1578	Δαυὶδ	Ιερομόναχος
60.	1578-1583	Ἐφραὶμ	Ιερομόναχος
61.	1583-1585	Γερβάσιος	Μοναχὸς
62.	1585-1590	Ἀρτέμιος	Ιερομόναχος
63.	1590-1592	Παχώμιος	Ιερομόναχος
64.	1592-1604	Στέφανος	Ιερομόναχος
65.	1604-1614	Ρωμανὸς	Ιερομόναχος
66.	1614-1619	Παχώμιος	Ιερομόναχος
67.	1619-1624	Γρηγόριος	Ιερομόναχος
68.	1624-1626	Δαυὶδ	Ιερομόναχος
69.	1626-1633	Θεοφάνης	Ιερομόναχος
70.	1633-1636	Ἅγνατιος	Ιερομόναχος
71.	1636-1640	Ρωμανὸς	Ιερομόναχος
72.	1640-1649	Λεόντιος	Ιερομόναχος
73.	1649-1651	Γρηγόριος	Ιερομόναχος
74.	1651-1653	Ἀνανίας	Ιερομόναχος
75.	1653-1654	Μάξιμος	Ιερομόναχος
76.	1654-1656	Δαμασκηνὸς	Ιερομόναχος
77.	1656-1659	Ραφαὴλ	Ιερομόναχος
78.	1659-1663	Μάξιμος	Ιερομόναχος
79.	1663-1664	Δανιὴλ	Ιερομόναχος

80.	1664-1667	Νεόφυτος	Τερομόναχος
81.	1667	Λουκᾶς	Τερομόναχος
82.	1668	Εὐθύμιος	Τερομόναχος
83.	1668	Χριστοφόρος	Τερομόναχος
84.	1669-1671	Διονύσιος	Τερομόναχος
85.	1671-1672	Ματθαῖος	Τερομόναχος
86.	1672	Θεοφάνης	Τερομόναχος
87.	1672-1673	Μάξιμος	Τερομόναχος
88.	1673-1681	Σεραφεὶμ	Τερομόναχος
89.	1681-1683	Κοσμᾶς	Τερομόναχος
90.	1683-1688	Μάξιμος	Τερομόναχος
91.	1688-1693	Ιωσήφ	Τερομόναχος
92.	1693-1700	Ματθαῖος	Τερομόναχος
93. (;	1700-1701	Παλλάδιος	Τερομόναχος
94.	1701-1704	Φιλόθεος	Τερομόναχος
95.	1704-1706	Παλλάδιος	Τερομόναχος
96.	1706-1707	Ιάκωβος	Τερομόναχος
97.	1707-1708	Σάββας	Τερομόναχος
98.	1708-1712	Χριστοφόρος	Τερομόναχος
99.	1712-1715	Μακάριος	Τερομόναχος
100.	1715-1717	Γρηγόριος	Τερομόναχος
101.	1718-	Γαβριὴλ	Τερομόναχος
102.	1718-1721	Γρηγόριος	Τερομόναχος
103.	1721-1722	Τερόθεος	Τερομόναχος
104.	1722-1725	Ναθαναὴλ	Τερομόναχος
105. (;	1725-1726	Διονύσιος	Τερομόναχος
106.	1727	Ματθαῖος	Τερομόναχος
107. (;	1728	Διονύσιος	Τερομόναχος
108.	1728-1732	Λαυρέντιος	Τερομόναχος
109.	1732-1734	Νικηφόρος	Τερομόναχος
110.	1734-1735	Αμβρόσιος	Τερομόναχος
111.	1735-1737	Κωνστάντιος	Τερομόναχος
112.	1737-1739	Λεόντιος	Τερομόναχος
113.	1739-1740	Στέφανος	Τερομόναχος
114.	1740-1753	Γεράσιμος	Τερομόναχος
115.	1753-1755	Δανιὴλ	Τερομόναχος
116.	1755-1758	Μελέτιος	Τερομόναχος
117.	1758-1760	Καλλίνικος	Τερομόναχος
118.	1760-1761	Ματθαῖος	Τερομόναχος
119.	1761-1763	Κύριλλος	Τερομόναχος

120.	1763-1764	Γρηγόριος	Ιερομόναχος
121.	1764-1765	Δανιὴλ	Ιερομόναχος
122.	1765-1766	Παΐσιος	Ιερομόναχος
123.	1766-1767	Νεόφυτος	Ιερομόναχος

Εἰκ. 26. Ἀγια λείφανα καὶ σταυρὸς λεπτοτάτης τέχνης

124.	1767	Συμεὼν	Ιερομόναχος
125.	1768	Γρηγόριος	Ιερομόναχος
126.	1769-	Μιχαὴλ	Ιερομόναχος
127.	1778-	Βενιαμίν	Ιερομόναχος
128.	1781-	Μελέτιος	Ιερομόναχος
129.	1789-	Θεόφιλος	Ιερομόναχος
130.	1792	Δοσίθεος	Ιερομόναχος
131.	1792	Ἀντώνιος	Ιερομόναχος

Τὸ 1616 εἰσάγει καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Σκευοφύλακος καὶ διατηρεῖ αὐτὸ μέχρι τοῦ 1840. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐσκευοφυλάκησαν 38 Σκευοφύλακες οἱ κάτωθι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1614:

a/a	Χρονολογία	Όνομα	Ιερατικὸς βαθμὸς
1.	1614-	Ζαχαρίας	Ιερομόναχος
2.	1628-	Παλλάδιος	Μοναχὸς
3.	1633-	Ἔγνατιος	Μοναχὸς
4.	1645-	Νικηφόρος	Μοναχὸς
5.	1646-1651	Παλλάδιος	Μοναχὸς
6.	1652-	Δανιὴλ	Μοναχὸς
7.	1656-	Ἰωάσαφ	Ιερομόναχος
8.	1659-	Μακάριος	Ιερομόναχος
9.	1664	Καλλίνικος	Μοναχὸς
10.	1664	Σάββας	Μοναχὸς
11.	1668-	Συμεὼν	Μοναχὸς
12.	1671	Βίκτωρ	Μοναχὸς
13.	1672	Νεκτάριος	Μοναχὸς
14.	1673	Κάλλιστος	Ιερομόναχος
15.	1674-1682	Νεκτάριος	Μοναχὸς
16.	1683	Χριστοφόρος	Προηγούμενος
17.	1694- τὸ β'	Κάλλιστος	Ιερομόναχος
18.	1697-	Ἰωάσαφ	Ιερομόναχος
19.	1700	Φιλόθεος	Προηγούμενος
20.	1700-1701	Ἅικωβος	Προηγούμενος
21.	1705-	Ζαχαρίας	Μοναχὸς
22.	1708- τὸ β'	Φιλόθεος	Προηγούμενος
23.	1712	Λεόντιος	Ιερομόναχος
24.	1713-1727 τὸ γ'	Φιλόθεος	Προηγούμενος
25.	1730-	Παρθένιος	Ιερομόναχος
26.	1732-1741	Παΐσιος	Ἄρχιμανδρίτης
27.	1741-1743	Νικηφόρος	Μοναχὸς
28.	1744	Κωνστάντιος	Ιερομόναχος
29.	1748-	Κύριλλος	Ιερομόναχος
30.	1750-	Ματθαῖος	Ιερομόναχος
31.	1752-1777	Στέφανος	Προηγούμενος
32.	1780-1795 τὸ α'	Φιλόθεος	Προηγούμενος
33.	1796-1797	Συμεὼν	Ἄρχιμανδρίτης
34.	1797-1798 τὸ β'	Φιλόθεος	Προηγούμενος
35.	1798-1802 τὸ β'	Συμεὼν	Ἄρχιμανδρίτης

36. 1802-1805 τὸ γ' Φιλόθεος Προηγούμενος
 37. 1808-1810 Μεθόδιος Ἱερομόναχος
 38. 1828-1840 Ἰάκωβος Ἀρχιμανδρίτης.

Τὸ 1840 τὸν Σκευοφύλακα ἀντικαθιστῷ ἡ Μονὴ διὰ τῆς πεντάδος καὶ διατηρεῖ αὐτὴν μέχρι τοῦ 1914. Ἡ πεντὰς ἥτο σῶμα διαρκὲς καὶ συνίστατο

Eἰκ. 27. Τὸ Μέγα κιβώτιον τῆς Ἁγίας Ζώνης καὶ τὸ κιβώτιον τὸ περιέχον χῶμα καὶ αἷμα ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Ἅγιον Δημητρίου

ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Μονῆς προϊσταμένων μὲ καθήκοντα μεγάλου ταμίου καὶ φύλακος τῶν ἵερῶν σκευῶν καὶ κευμηλίων. Ὅταν ἐν μέλος ἀπέθνησκεν ἀντικαθίστατο ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ἀρχαιοτέρου προϊσταμένου τῶν ἐκτὸς τῆς πεντάδος.

Ἄπὸ τὸ 1914 καὶ ἐντεῦθεν τὰ τοῦ σκευοφυλακείου φέρονται ὑπὸ τῆς Συνάξεως τῶν προϊσταμένων καὶ τελοῦσιν ὑπὸ τὴν εὐθύνην αὐτῶν.

Ἡ Σύναξις ὡς σῶμα διοικητικὸν ἔχει τὴν ἀρχήν της εἰς τοὺς ἀμέσως διαδόχους τῶν κτητόρων τῆς ἀνακαίνισεως τῆς Μονῆς. Κατὰ τοὺς πρώτους

αἰῶνας οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἵσχυρά. Ἰσχυρὸς πάντοτε ἦτο ὁ ἔκάστοτε Ἡγούμενος, ὅστις διεκρίνετο μεταξὺ τῶν πατέρων τῆς Μονῆς ἐπὶ ἀρετῇ καὶ ἰκανότητι.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅμως καὶ τὴν ζωήρευσιν τῆς ἴδιορρυθμίας, ἡ Σύναξις τῶν προϊσταμένων ἵσχυροῦται καὶ καθίσταται διοικητικὸν σῶμα διαρκές. Ἐξ αὐτῆς τὴν Ιηνὸν Ιανουαρίου ἐκάστου ἔτους ἐκλέγονται τρεῖς προϊστάμενοι, ὡς ἐκτελεστικὸν καὶ διαχειριστικὸν σῶμα αὐτῆς καὶ ὀνομάζονται Ἐπίτροποι. Οἱ θεσμὸς οὗτος συνεχίζεται μέχρι σήμερον.

Ἡ Μονὴ ὡς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω τὸν 12ον αἰῶνα ἦριθμει 800 μοναχούς.

Τὸν 16ον αἰῶνα ἡ Μονὴ παραγγέλλει εἰς τὴν Βιέννην 600 πίλους διὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς.

Τὸ 1890 ἀριθμεῖ 300 μοναχούς, τὸ 1930 100 καὶ σήμερον 32.

Ἡ Μονὴ δὲν ὑστέρει εἰς τὰς ἐθνικὰς καὶ φιλανθρωπικὰς αὐτῆς ὑποχρεώσεις, ὁσάκις ἐπέτρεπον τὰ οἰκονομικὰ αὐτῆς. Τὸ 1912 τῇ παρακλήσει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὥγοράζει ἀπὸ Τούρκον μεγαλοκτηματίαν τὰ χωρία Σταυρὸν καὶ Βραστᾶ Χαλκιδικῆς καὶ ἐλευθερώνει τοὺς δουλοπαροίκους. Τὸ 1915 προσφέρει ὑπὲρ τῆς ναυαρχίδος βασιλέως Κωνσταντίνου 1.250 εἰκοσόφραγκα χρυσᾶ. Τὸ 1918 διὰ τοῦ Μελετίου Μεταξάκη, ἐπισκόπου τότε Κιτίου Κύπρου, προσφέρει 1.000 λίρας Τουρκίας ὑπὲρ τῆς Παγκυπριακῆς Σχολῆς καὶ ἔτερα πολλὰ παρόμοια.

Μεγάλοι οἱ προϊστάμενοι, μεγάλοι οἱ πόροι τῆς Μονῆς καὶ μεγάλαι αἱ φιλανθρωπικαὶ δράσεις αὐτῆς.

Οὕτως ἥρξατο καὶ τοιουτοτρόπως ἐξειλίχθη ἡ τεραστία εἰς οἰκοδομήματα καὶ εἰς ἀπόδοσιν Ιερὰ Βασιλικὴ καὶ Πατριαρχικὴ Σεβασμία Μεγίστη Μονὴ τοῦ Βατοπαιδίου.

Τὸ 1913 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰδοποιεῖ τηλεγραφικῶς τὴν Μονήν, διτὶ προσεχῶς πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτὴν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνος. Ἀμέσως ἡ Μονὴ ἐσπευσε νὰ δώσῃ παραγγελίαν εἰς Ἰταλίαν διὰ 1.000 πιάτα ρηχὰ καὶ βαθειά, πιατάντζες, καπακιέρες, φρουτιέρες, κ.λ. μὲ μονόγραμμα τῆς Μονῆς καὶ 700 μέτρα τάπητας πλάτους ἐνὸς μέτρου χρώματος κυανοῦ, ἐκατέρωθεν λευκοῦ κλαδωτοῦ καὶ κατὰ διαστήματα ἐναλλάξ μὲ δικεφάλους ἀετούς, μίτρας καὶ μὲ γράμματα I.B.M. ἀντὶ 1.000 λιρῶν Τουρκίας, ἵνα στρωθῇ οὗτος ἀπὸ τὴν προβλῆτα τῆς Μενῆς μέχρι τῆς αἰθούσης τῆς ὑποδοχῆς.

Ταῦτα πάντα, ματαιωθείσης τῆς ἐπισκέψεως τότε διὰ λόγους πολιτικούς, δὲν ἔχρησιμοποιήθησαν διὰ τὸν σκοπὸν δι' ὃν προωρίζοντο. Ἐχρησιμοποιήθησαν ὅμως μεταγενέστερον κατὰ τὰς ἐπισκέψεις τῶν μετὰ ταῦτα ἐπισκεφθέντων τὴν Μονὴν βασιλέων καὶ Πρωθυπουργῶν καὶ τοῦ Οἰκουμενι-

κοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου. Τὰ σκεύη καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ τάπητος σώζονται μέχρι σήμερον.

Οἱ ἐπισκεφθέντες ἐπίσημοι τὴν Μονὴν εἶναι οἱ ἔξης:

1. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος ὁ Ε' ὡς δόκιμος ἀξιωματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ. 2. Ὁ Πρίγκηψ Ἐμμανουὴλ τῆς Ἰταλίας. 3. Ὁ βασιλεὺς Κάρολος τῆς Ρουμανίας. 4. Νικόλαος Πλαστήρας. 5. Στυλιανὸς Γονατᾶς. 6. Θεόδωρος Πάγκαλος. 7. Ἐλευθέριος Βενιζέλος ὡς πρωθυπουργός. 8. Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β' τῆς Ἑλλάδος. 9. Πρίγκηψ Παῦλος τῆς Ἑλλάδος καὶ ὡς διάδοχος καὶ ὡς βασιλεὺς. 10. Ἀλέξανδρος Παπαναστασίου μὲ τὰ μέλη τῆς παμβαλκανικῆς διασκέψεως. 11. Πρίγκηψ Πέτρος τῆς Ἑλλάδος. 12. Σοφοκλῆς Βενιζέλος ὡς πρωθυπουργός. 13. Ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Οὐμβέρτος. 14. Ὁ Πρίγκηψ τῆς Ἑλλάδος Μιχαὴλ. 15. Δὸν Χουὰν τῆς Ἰσπανίας. Ὄμοίως ἐπισκέφθησαν αὐτὴν Πρίγκηπες διαφόρων χωρῶν. Ὅπουργοὶ Ἑλληνες καὶ ξένοι. Πρεσβευταὶ καὶ Πρόξενοι διαφόρων χωρῶν. Πατριάρχαι, Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι. Ἐπίσκοποι Καθολικοί, Ἀγγλικανοί καὶ Αἰθίοπες. Καθηγηταὶ Πανεπιστημίων Ἑλληνικῶν καὶ ξένων. Σχολαὶ Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ἀνώτεραι Στρατιωτικαὶ Σχολαὶ Πολέμου. Σχολὴ Εὐελπίδων. Πολλοὶ ἀλλόθρησκοι, Κινέζοι, Κορεᾶται, Ἰάπωνες καὶ Ἰνδοί, τελευταίως δὲ καὶ εῖς Βραχμᾶνος ἀπὸ τὰ Ἰμαλάια. Οἱ ἔξι Ἑλλάδος καὶ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἐπισκέπται τῆς Μονῆς ἀνέρχονται κατ' ἔτος εἰς χιλιάδας.

Ἐπίσης πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὸ Διορθόδοξον Συνέδριον τὸ συνελθόν ἐν τῇ Μονῇ τὸ 1930, πρὸς κατάρτισιν τῶν θεμάτων τότε ἡμερησίας διατάξεως τῆς Μονῆς μελετωμένης προσυνόδου.

Ἐξ ὅλων τούτων ἡ κρίσις καὶ τὸ συμπέρασμα ἐπαφίεται εἰς τοὺς ἀναγνώστας. Ἡμεῖς ἀνησυχοῦμεν καὶ ἀδημονοῦμεν διὰ τὸ μέλλον τῆς ἐνδόξου ταύτης Μονῆς καὶ γενικῶς διὰ τὸ "Αγιον ὄρος.

† ΠΡΟΗΓ. ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΣ

RÉSUMÉ

Georges A. Stojoglou, Chronique du Couvent Vatopédion du Mont Athos.

L'hégoumène du Couvent Vatopédion, hiéromoine Théophile (1904-1972), a réuni sous sa qualité de bibliothécaire de matériel historique très important. Nous publions ceci «in memoriam» de l'auteur décedé l'année dernière.

Les événements historiques sont écrits sous la forme d'un «chronique sans commentaire». Après une brève inspection historique sur le Mont Athos, l'auteur expose tout ce qui concerne à la fondation du Couvent, à ses bâtiments, à ses saints, à ses «skites» et «kellia» à ses «metochia», à sa bibliothèque, à ses archives, à son trésor, à ses icônes et reliques des saints, à son église et ses chapelles. L'étude s'accompagne d'une liste des héguménes, des justes, et des délégués du Couvent. En conclusion s'ajoutent les noms des visiteurs importants du Couvent après la délibération du Mont Athos jusqu'à nos jours.